

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIYATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség:

Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen minden hó 20-án.

Előfizetési ár: egész évre 2 frt, félévre 1 frt.

Kiadóhivatal:

Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák és betűöntődék Budapesten.

KÖNYVNYOMDÁK.

I. kerület (Vár).

Egyetemi nyomda,
Iskola-tér 3.
Magyar kir. Államnyomda,
Nándor-tér 1.

II. kerület (Viziváros).

Bagó M. és Fia,
Ponty-utca 4.
Heisler Jaroslav,
Várkert-rakpart 1.
Müller K. (Münster K.),
Albrecht-út 5.

III. kerület (Ó-Buda).

Bartalits Imre,
Remetehegy.
Bichler I.,
Kiskorona-utca 15.
Wimmer Márton,
Serfőző-utca 10.

IV. kerület (Belváros).

Athenaeum, irodalmi és
nyomdai részv.-társ.,
Ferencziek-töre 3.
Barcza József,
Lipót-utca 6.
Belvárosi könyvnyomda,
(tul. Varga E. és Grósz B.)
Lipót-utca 43.
Buschmann Ferencz,
Koronaherceg-utca 8.
Franklin-Társulat, magy.
irod. int. és könyvny.,
Egyetem-utca 4.
Goszler Gyula,
Károly-körút 1.
Hedvig S.,
Károly-körút 22.
Hunyadi Mátyás, irod. és
könyvnyomda-intézet,
Zöldfa-utca 43.
Kahn és Róth,
Újvilág-utca 6.
Langer Ede és Fia,
Zsibárus-utca 1.
Mereur kő- és könyvnyomda,
Keckemeti-utca 5.
Nagy Sándor,
Papnövelde-utca 8.
Országgyűlési Értesítő
nyomdája,
Megyeház-utca 12—13.
Pataki I. utóda (Sarkadi I.),
Egyetem-utca 2.
Poldini Ede és Társa,
Ferencz József-rakpart 32.
Posta-nyomda,
Főposta-épület.

Süsz Dávid,
Molnár-utca 30.
Ullmann József,
Régi posta-utca 4.
Várnai Fülöp,
Régi posta-utca 3.
Wodianer F. és fiai,
Sarkantyús-utca 3.

V. kerület (Lipótváros).

Bendiner A.,
Arany János-utca 18.
Czettel és Deutsch,
Bálvány-utca 12.
Hamburger és Birkholz,
Nádor-utca 19.
Hungária-könyvnyomda
és kiadó-üzlet,
Váci-körút 34.
Kálmán M. és Társa,
Vadász-utca 32.
Kanitz C. és Fiai,
Vadász-utca 26.
Károlyi György,
Kálmán-utca 5.
Kaufmann József,
József-tér 13.
Kertész József,
Mária Valéria-utca 11.
Kollmann Fülöp,
Arany János-utca 34.
Krömer Alajos,
Báthory-utca 21.
Légrády Testvérek,
Váci-körút 78.
Lów Ede,
Váci-körút 80.
Márkus Samu,
Báthory-utca 20.
Minerva kő- és könyvnyomda,
(tul. Gansl Zs.) Sas-u. 29.
M. kir. postatakarékpénztár
nyomdája,
Széchenyi-utca 2.
Országos központi községi
nyomda-részvénytárs.
Lipót-körút 22.
Pallas, irodalmi és nyomdai
részvénytársaság,
Kálmán-utca 2.
Pesti Könyvnyomda-
Részvénytársaság,
Hold-utca 7.
Pesti Lloyd-társulat
Könyvnyomdája,
Dorottya-utca 14.
Központi könyvnyomda,
(tul. Kirschmann I.) Hold-
utca 25.
Pollák M. Miksa,
Bálvány-utca 21.
Preszburg Frigyes,
Arany János-utca 14.
Schlanger Testvérek,
Váci-körút 33.

Schlesinger és Kleinberger,
Bálvány-utca 18.
Zawadil E.,
Zoltán-utca 13.

VI. kerület (Terézváros).

Bróza Ottó,
Váci-körút 17.
Budapesti géppapirzacsokgyár,
Podmaniczky-utca 63.
Corvina-nyomda,
Révay-utca 14.
Ehrnstein Mór,
Laudon-u. 4.
Engel S. Zsigmond,
Lovag-utca 7.
Európa, irodalmi és nyomdai
részv.-társaság,
O-utca 12.
Fővárosi nyomda, vonalozó-
és könyvkötő-részvénytársaság,
Podmaniczky-utca 37.
Friedl és Krakauer,
Eötvös-utca 19.
Fuchs Samu és Társa,
Podmaniczky-utca 27.
Galitzenstein H.,
Hajós-utca 33—35.
Gelléri és Székely,
Podmaniczky-utca 45.
Goldschmidt Lipót,
Révay-utca 6.
Grünhut Miksa,
Lázár-utca 2.
Gutenberg-nyomda,
Gyur-utca 31.
Herrman Ignác,
Laudon-utca 10.
Hornyánszky Viktor,
Aradi-utca 14.
Hunnia-könyvnyomda,
Szerecsen-utca 65.
Kassino Jakab,
Király-utca 26.
Kosmos műintézet, kő- és
könyvnyomda r.-t.,
Aradi-utca 8.
Klein Testvérek,
Révay-utca 10.
Kunusy Vilmos és Fia,
Teréz-körút 38.
Löbl Dávid,
Andrássy-út 19. és Szerecsen-
utca 20—24.
Magy. kir. államvasutak
menetjegy-nyomdája,
Csengery-utca 33.
Mahrer Testvérek,
Szerecsen-utca 38.
Manswirth Lipót,
Podmaniczky-utca 5.
Markovits és Garai,
Lázár-utca 13.

Muskát Béla,
Teréz-körút 29.
Nagel István,
Dessewffy-utca 21.
Neumayer Ede,
Szerecsen-utca 35.
Pollacsek Mór,
Révai-utca 22.
Posner K. Lajos és Fia,
Csengery-utca 31.
Quittner József,
Szerecsen-utca 1.
Radó Izor,
Váci-körút 1.
Rigler József Ede r.-t.,
Rózsa-utca 55.
Roth és Krausz,
Vasvári Pál-utca 9.
Schmidl H.,
Szerecsen-utca 6.
Szkurka István és Társa,
Podmaniczky-utca 73.
Vörösmarty-nyomda,
Mozsár-utca 8.

VII. kerület (Erzsébetváros).

Beck F.
Valero-utca 12.
Deutsch József,
Károly-körút 7.
Eckstein Bernát,
Király-utca 45.
Feldmann Mór,
Dohány-utca 6.
Garai Mór,
Károly-körút 3.
Goldfaden Márk,
Kazinczy-utca 7.
Herkó Péter nyomdája,
Csömöri-út 123.
Klopper Samu,
Kazinczy-utca 35.
Löbl Mór,
Király-utca 27.
Löblovitz Zsigmond,
Csömöri-út 54.
Neuwald Illés,
Dohány-utca 44.
Pannonia-nyomda,
Rombach-utca 8.
Propper Leó,
Erzsébet-körút 35.
Reich Ármán,
Dohány-utca 84.
Rubin J.,
Király-utca 13.
Schmelcz és Schillinger,
Akácfa-utca 22.
Weisz és Spatz,
Csányi-utca 18.
Wendt Lajos,
Dob-utca 12.
Zeisler M.,
István-tér 17.

VIII. kerület (Józsefváros).

Alkotmány-könyvny.,
Mária-utca 11.
Budapesti Hírlap nyomd.
Rökk Szilárd-utca 4.
Csokonai-nyomda,
Csokonai-utca 10.
Fritz Ármán,
József-körút 9.
Jäger T.,
Kerepesi-út 23.
Kohn Simon,
József-körút 5.
Kunstädter Vilmos,
József-körút 7.
Landau József,
József-körút 48.
Laufer M.,
Nagyfűvaros-utca 11.
Magyar Nyomda
(Szemere A. és Társa),
József-utca 45.
Róza Kálmán és neje,
Szentkirályi-utca 30.
Szent Gellért-nyomda,
(Valter E.)
Práter-utca 44.
Szent László-nyomda,
József-körút 31/b.
Weissenberg Ármán,
József-körút 28.

IX. kerület (Ferencváros).

Engelmann Mór,
Kálmán-t. 2. és Károly-körút
Pátria-nyomda részvénytársaság,
Üllői-út 25.
Vasvári Lajos,
Üllői-út 41.

X. kerület (Kőbánya).

Első kőbányai könyvny.
Jászberényi-út 1.

BETŰÖNTÖDÉK.

Államnyomda (l. f.)
Athenaeum (l. f.)
Egyetemi nyomda (l. f.)
Első Magyar Betűöntőde-
Részvénytársaság,
VI., Dessewffy-utca 32.
Fischer és Mika
VI., Révay-utca 6.
Franklin-társulat, könyvnyomda-részvénytárs.
Pallas-nyomda r. t. (l. f.)
Pátria-nyomda (l. f.)
Pesti Könyvnyomda-r.-t.
(l. f.)
Rigler J. E. (l. f.)

ELSŐ MAGYAR ÁLTALANOS BIZ

I. TŰZ-, SZÁLLITMÁNY-

KIADÁSOK. *Harminckilencedik évi zárszámla 1896. január 1-től december 31-ig.* BEVÉTELEK

	forint	kr.	forint	kr.		forint	kr.	forint	kr.
I. Tűzbiztosítás.					I. Tűzbiztosítás				
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonása után...	1.503,882	88			Az 1895. évről áthozott készpénz díjtartalék a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül...	2.000,000			
Függőben maradt károk tartaléka	118,120	63			417.016,125 frt 86 krnyi kötött biztosítások után, valamint a folyó évben lejárt díjrészekből befolyt díjak...	5.604,577	95		
Szerzési költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával	244,368	91			levonva: törlesztett díjak	554,102	45		
Jövedelmi adó és bélyegilletékek	124,958	74			viszontbiztosítási díjak	722,844	11		
Postabérek	51,649	95			lejárt visszabiztosítási díjrészek	1.204,155	62	2.481,102	18
Adakozások közhasznú célokra 4.586 frt 83 kr. tartalék levonása után	2,278	17			Az 1895. évben függőben maradt károk tartaléka	95,019			5,2
A tűzbiztosítási üzletet terhelő igazgatási költségek	588,425	05			II. Szállítmánybiztosítás	20,000			
Behajthatlan követelések leírása	6,589	51			Az 1895. évről áthozott díjtartalék 21.240,630 frt 51 krnyi kötött biztosítások utáni díjak	219,363	83		
A következő évek készpénz-díjtartaléka			2.000,000		levonva: törlesztett díjak	16,875	44		
Az 1895. évben maradt károk tartaléka			4.585,213	84	viszontbiztosítási díjak	123,934	15	140,809	59
II. Szállítványbiztosítás.					Az 1895. évben függőben maradt károk tartaléka	23,667	73		
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonásával	64,815	12			III. Jégbiztosítás.				
Függőben maradt károk tartaléka	13,358	41			76.418,561 frt 71 krnyi kötött biztosítások utáni díjak	1.590,819	28		1,5
A szállítvány biztosítási üzletet terhelő szerzési és igazgatási költségek	21,537	75			IV. Egyéb bevételek.				
A következő évek díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül	20,000		119,206	28	Beváltott kamatok után, valamint egyéb befolyt kamatok és árfolyamnyereség eladott értékpapírok és idegen pénznemek után	358,123	73		
III. Jégbiztosítás.					Társasági házak tisztá jövedelme	24,642	71		
Viszontbiztosítások és törlések	340,521	87							
Kifizetett károk a viszontbiztosított rész levonásával	1.286,268	18							
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosítások utáni bevételek levonásával	224,119	32							
Behajthatlan követelések leírása	2,109	30	1.853,018	67					
1896. évi nyereség			756,363	70					
			7.313,802	49					

II. ÉLETBIZTOSÍTÁS

KIADÁSOK. *Harminnegyedik évi zárszámla 1896. január 1-től december 31-ig.* BEVÉTELEK

	forint	kr.	forint	kr.		forint	kr.	forint	kr.
Törlesztett kötvények díja	318,764	65			A múlt évből áthozott díjtartalék	27.779,598	49		
Visszaváltott kötvényekért	368,758	93			levonva a tu'elési csoportokra eső részt	40,045	83		27,73
Halálesetek után kifizetett kárösszeg	1.085,054	68			Befolyt díjak: ez évben kiállított kötvények után	330,735	68		
Lejárt kihazásítási tőkékért	942,668	27			az előbbi években kiállított kötvények után	4.150,005	43		
Kihazásítási biztosításoknál haláleset következtében díjvisszatérítés	35,885	36			a biztosított tőke emelésére fordított nyeresmények	17,226	90	4.49	
Függőben levő károk és díjvisszatérítések tartaléka	219,325	09			Mult évi függőben volt károk és díjvisszatérítések tartaléka				28
Függőben levő kihazásítási tőkék tartaléka	230,905	60			Mult évi függőben volt kihazásítási tőkék tartaléka				11
Érjaradékokért	104,740	91			Illetékek				9
Viszontbiztosítási díjak	89,457	67			Kamatjövdelem				1.27
Bélyegokért	84,247	71							
Irodai bér, postadíjak, nyomtatványok uti- és egyéb költségek	205,736	39							
Tiszti fizetések	87,231	79							
Jövedelmi adóért	5,465	01							
Orvosi díjakért	39,995	84							
Szerzési és díjbehajtási költségek	364,424	38							
Kisorsolt biztosítások tartaléka	17,000								
Behajthatlan tartozások leírása	13,691	32	4.213,354	90					
Díjtartalék ez év végén			29.550,383	99					
1896 évi nyereség			247,389	74					
			34.011,127	93					

Budapest, 1896. december hó 31-én.

Ágoston József, aligazgató, mint az életbiztosítási osztály főnöke.

báró Harkányi Frigyes,

Jeney Lajos,

Ormody

A fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a törvényben s az alapszabályokban meghatározott

Budapest, 1897. márczius hó 15-én.

A FELÜGYE

Gróf Batthyány Géza,

Giczey Samu

Jekell

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELEN MINDEN HÓ 20-ÁN

VII. ÉVFOLYAM

BUDAPEST 1897 ÁPRILIS

4. SZÁM

A magyar helyesírás szabályai.*

Két kis füzet fekszik előttem. Az egyiknek a címe: *A magyar helyesírás elvei és szabályai* (kiadta a Franklin-társulat, 1879.); a másiké pedig a jegyzet alatt idézett sorok. Tizennyolcz esztendő időköz van e két nyomtatvány között és ez a két évtized valóban lényeges változást idézett elő a Magyar Tudományos Akadémia gondolkozásmódjában. Azt mondhatnám, hogy a mit az 1879-diki füzet majdnem dogmaként állít fel, azt az 1897-diki egész egyszerűen, jóformán minden megokolás nélkül megdőnti és minden átmenet nélkül zökken bele az új állapotba.

Az Akadémia konzervatív gondolkozása fölött határozottan diadalt aratott a napi sajtó kitartó küzdelme. Mert legyünk csak igazságosak és hangoztassuk még egyszer, hogy ezt a diadalt *egyedül csakis a napi sajtó győzelmének tekinthetjük*. A napi sajtó volt az első, mely az egyszerű *c* betű használatát tartotta helyesnek, az Akadémia összetett *cz*-jével szemben; a napi lapok kezdték először az idegen szavaknak magyaros kiejtés szerint való írását; éppen úgy ők állították azt, hogy az *a ki, a mely, a mi* stb. vonatkozó névmások csakis egybeírva, tehát *aki, ami, amely* helyesek.

Csupán csak ezt a három főbb szabályt említem most fel és erre a három szabályra nézve mutatom be az Akadémianak tizennyolcz év előtről szóló és az ideai véleményét.

1879-ben így érvel a *cz* mellett: »Az egyszerű *c* használatából eredő nehézségek legyőzhetőek ugyan; de ez egy betűnek egyszerűsítése mindaddig, míg a többi kettősjegyű betű (*cs, gy, ly, ny* stb.) épségben marad, csekély hasznot hajtana írásunknak. Ez az oka, hogy az Akadémia a *cz*-nek fentartását javasolja.« (V. ö. i. m. 13. oldal.)

1897-ben így töröli ki a *cz*-t a magyar ábéczeből: »Ezideig a *c* hangot *cz*-vel irták; az Akadémia legutóbbi megállapodása egyszerűsíti ezt a mássalhangzót; ezután tehát a *c* hangot egy betűvel írjuk, pl. *cukor, cica, icce, Ferenc, Laci*. Családnevekben megmarad a *cz*, pl. *Czuczor*.« (Elől megnevezett füzet, 6. oldal.)

* A magyar helyesírás szabályai dióhéjban. A M. T. Akadémia legújabb megállapodásai nyomán. Gyakorlati példákkal és helyesírás-szótárral. Veszprém 1897. Kiadja Krausz Ármin és fia könyvkereskedése. Ára 20 kr.

Mondanunk se kell, hogy az Akadémia első véleménye sántikált; sántikált pedig azért, mert a *cz*-t is olyan kettősjegyű betűnek tartotta, mint például a *cs, gy, ly* stb. Ez nem áll; az *s, g, y, l* stb. magukban is kimondható hangok, míg ha összeteszük, akkor azokat egész más kiejtéssel kell kimondani. De a *c* egyedül is, *z*-vel is csak *c* marad, azért ezt a *cz*-vel csak komplikáljuk. Ha a *cs, ly ty* stb. hangoikat egyszerűsíteni akarjuk, akkor azt csakis úgy tehetnénk, a hogy a szlávok szokták, egy kis vonással: *č, ě, ť*. Csakhogy erre nincs is szükség, mert ez csakugyan szőrszálhasogatás és beteges idea, ha *ilyenekkel* akarják a magyar helyesírást egyszerűsíteni. Hiszen a német a mi *s* hangunkat három betűvel: *sch*-val fejezi ki; a francia *eau, eaux* betűkkel írja a mi *ó* hangunkat. Azért ne is hasonlítgassuk a magyar nyelvet a latin, szláv vagy germánhoz és ne féljünk attól, hogy ha mi csak egyszerű *c*-vel írjuk a szavakat, hát akkor cammog helyett *kammog*, vagy pedig Cato helyett *Czatot* olvasunk.

Érezte e helytelen logika fogyatékoságát maga az Akadémia is, azért legutóbbi füzetében már majdnem minden megokolás nélkül ajánlja az egyszerű *c* használatát,

Az *idegen szavak* kiírásáról már nem nyilatkozik ilyen határozottsággal. 1879-iki füzetében egyáltalán csak annyit enged meg, hogy az olyan meghonosodott szavakat írjuk magyarosan, a melyekről azok, a kik nyelvészettel nem foglalkoznak, talán azt se tudják, hogy azok magyarok-e vagy se. Ilyenek pl.: *rózsa, múzsa, oltár, orosz, zsálya, próza*.

1897-iki füzetében már bevallja, hogy »az idegen szók írásában nagy ingadozás mutatkozik« és hogy »ez az ingadozás nem is fog megszűnni«. Azt azonban elismeri, hogy »ujabban a magyaros átírás nagyon terjed, az akadémiái helyesírás is *nagyobb engedményeket* tesz ez irányban«.

Szabályul különben azt állítja fel, hogy a magyar nyelvben meghonosodott olyan szókat, melyekre magyar kifejezésünk nincsen, magyarosan írjuk. »E szabály az ingadozásnak tág teret nyit, mert a meghonosodotakra nézve határvonalat vonni egyáltalán nem lehet. Eddig is magyarosan irtuk a *múzsa, próza, krónika, doktor, kollégium, gimnázium* stb. szókat, így írhatjuk ezentúl: *bürokrata, klasszikus, reakció, sovinizmus, fúzió, dikció, pedagógiai, filozófia, telefon, kronológia* stb., melyeket az Akadémia elfogadott.« (I. m. 23. oldal.)

Itt különösen a *collégium* és *gimnázium* szavakra tesztek megjegyzést, már csak azért is, mert ezeknek miként való írását éppen az arra hivatott pedagógusok állapíthaták volna meg. Az Akadémia azt írja, hogy azt »eddig is így írtuk: *collégium*, *gimnázium*«. Irta a ki írta! Tessék csak sorra lapozgatni a középiskolák értesítőit, milyen nagy ellenmondás jön ki azokból; lesz azokban *collégium*, *Collegium*, *kollegium*, *kollégium*; azután *gymnasium*, *gymnásium*, *ginnásium*, *gimnázium* és talán még egynéhány változatban. Ennél még érdekesebb az, a mit egy gimnáziumnál tapasztaltam; az épület főhomlokzatán így írta: *gymnasium*, a kapura ilyen tábla volt szegezve: *gymnázium* és az értesítőekben ezt a formát használja: *gymnasium*. Persze, mert a homlokzatfelírást talán a megyei alispán, a kapufelírást a pedellus, az értesítő ortografiáját pedig az igazgató állapította meg, a kik közül bizonyára egy se volt akadémikus.

A nyelvészek sok olyan szót gyártottak, a melyet a magyar ember eszejárása nem bír elviselni. Hogy csak egyet említsek, itt van az *estebéd* szó. Nem tudom ugyan, hogy miért volna ez *magyarosabb* kifejezés a *vacsoránál*, mert az *ebéd* (obed) is olyan szláv szó, mint a *vacsora* (vecsera). Egy híres nyelvtudósunk roppant megharagudott azért, hogy ötlet nem *estebédre*, hanem *vacsorára* hívták meg. Haragjában annyira ment, hogy az »estebéd« miatt elmulasztott egy izletes vacsorát. Ugyan kinek tetszene az, ha *pártvacsora* helyett *párt-estebéd*, vagy *társas vacsora* helyett *társas estebédet* írnanék. Igaz, hogy a lakodalmi meghívókon gyakran olvashatjuk az »estebéd« szót, a mi szintén csak a mellett bizonyít, hogy az soha se nyerhet polgárjogot a magyar helyesírás szabályai között.

Ezt a kis kitérést csak azért kockáztattam meg, mert be akartam bizonyítani, hogy milyen tág fogalom: meghatározni azt, hogy melyik a helyes és melyik a helytelen *magyar* kifejezés.

És most nézzük, hogy milyen volt az Akadémia véleménye a *vonalkozó névmásokról* tizennyolcz év előtt és milyen most.

Az 1879-iki füzet 26. oldalán ezt olvashatjuk: »Az *a*-nak általánosan dívó különírását fenn kell tartani a könnyen támadható zavar elkerülése végett is, pl. *a szerint*, *a mint* a *felek megalkusznak*. Itt az első *a* mutató névmás, a második *a* az állítólagos mutató elem, a harmadik *a* névelő.«

Az 1897-iki füzet 17. oldalán ez áll a vonatkozó névmásokról: »4. **Névmások:** A vonatkozó névmások egybeírandók: *aki*, *amely*, *ami*, *ahol*, *amíg*; továbbá *ugyanazon*, *enmagam*, *önönmagát*, *szintügy*, *bármely*, *akárhova*.«

Ebből a három főszabályból is láthatjuk, mennyit változott az Akadémia gondolkozása nem egészen két évtized alatt.

Nem mondom azt, hogy ez általában véve helyes elveken nyugvó szabályzat ment minden hibától és ósdi felfogástól; mert hát maradt abban még egy és más olyan, ma már idejét múlt és inkább csak iskoláknak való tétel is, a melyeket bizony — előre tudom — újabb megállapodás esetén szintén kiküszö-

bólnek majd. Ilyen például az új füzet 18. oldalának utolsó két sora, a hol a kötőjelek használatáról szól: »4. ragok elhagyásánál az ilyen esetekben (is alkalmazandó kötőjel): *arany-*, *ezüst-* és *egyéb drágaságért*«. Jó magyarosan ez így lenne: »*aranyért*, *ezüstért* és *egyéb drágaságért*«; de ha már mindenáron kerülni akarjuk a ragok gyakori ismétlését, hát akkor sincs semmi szükségünk azokra a kötőjelekre, mert az ilyen esetekben már az olvasással egyidejűleg tisztában vagyunk, hogy mit jelent a mondat. Egészen más az olyan *összevonásoknál*, a hol a kötőjel elhagyása zavarólag hat az értelemre. Mert mást jelent »vallás és közoktatásügyi minisztérium« és »vallás- és közoktatásügyi minisztérium«. Az első a vallásról és a közoktatási miniszterről szólana, míg az utóbbi egy olyan minisztériumról, a melynek »vallás- és közoktatásügyi« a címe.

Ugyancsak ilyen ósdi állítás az új füzet 16. oldalán ez is: »f) ugyancsak egyszerűen írjuk — bár kettőzéssel is előfordulnak — ezeket: *ilyen*, *olyan*, *melyik* (nem ilyenek stb.); továbbá *épen*, miképen, máskép, másképen (e. h. *éppen* stb.)«.

Az *ilyen*, *olyan* stb. szavakat nem szükséges kettőzéssel írni, mert az így is, úgy is csak egyet jelent; de mást jelent az *épen* és mást az *éppen*. Más az, ha ezt íróm: »Épen (egészségesen) odaértem«, meg mást ez: »Éppen (t. most) odaértem«. Érezte az Akadémia is ez állításának gyenge voltát, azért a füzet végén levő szótárba már felvette az *épen* mellé az *éppent* is.

Eltekintve az ilyen kicsiségektől, dicsérettel kell felemlíteni azt is, hogy ebben a füzetben már az esztétikára is súlyt fektet az Akadémia. Ilyen például az a figyelmeztetése is, hogy a gyakori elválasztás, mint a mely az olvasást nehezíti, kerülni kell, tulajdonneveket pedig éppen nem kell elválasztani.

Helyes az a határozata is, hogy a kétjegyű mássalhangzókat *hasonulás* esetén meghagyta kettőztetve és így marad ezutánra is *összzel* (és nem *összel*) stb. Tőszavakban persze ezután is, mint eddig, megmarad az egyszerűsítés, pl. *rossz*, *asszony* stb.

Ezzel végeztem az Akadémia újabb helyesírás-szabályaival, melyet *Krausz Ármin és fia* nyomdájára küldött be a *Gráfikai Szemle* szerkesztőjének.

E füzet átolvasása adta meg nekem az impulzust e cikk megírására, a melyet nem mint bírálatot írtam, hanem inkább mint figyelmeztőt arra nézve, hogy mit határozott a Magyar Tudományos Akadémia a magyar helyesírás szabályairól.

Ez pedig legelső sorban a nyomdászokat érdekli, a kiknek a tüdejét az ólompor, az idegeit pedig az ortografia-bábel teszi tönkre.

Pedig sokat lehetne ezen könnyíteni. Most van erre a legkedvezőbb alkalom.

Az volna tehát az én véleményem, hogy az összes budapesti nyomdák határozzák el közösen, hogy *házi ortografiának* elfogadják az Akadémia legújabb helyesírás-szabályzatát és a *c*z helyet behozzák az egyszerű *c*-t. Mindenesetre, ha az illető szerzők ragaszkodnának a kéziratukhoz, akkor abban az esetben a szerzők akarata szerint járnának el.

Ez nem tartana sokáig és inkább csak átmenet lenne. Mert azt tudjuk, hogy a legtöbb munkát a nyomda ortografiája szerint csinálják. És ha most évről-évre több lesz az egyöntetű, új ortografia, annál inkább kevesbűlnek a csökönyös szerzők is és idővel — öt-hat év alatt — ha nem is egyöntetű, de legalább egymástól csak nagyon kevésben eltérő magyar helyesírással fogunk dolgozni.

Eddig jóformán alig volt két-két nyomdában egyforma házi ortografia. Ha azonban a radikális elkülönítést tekintjük, úgyis két táborra oszlottunk; az újságok másként irtak és másképp dolgoztak a nappali munkáknál.

Végre a napi sajtó befolyása volt a döntő és — ha maguk a nyomdák is úgy akarják — pár esztendő alatt lehet olyan helyesírás-szabályunk, a mely minden nyomdára kötelező lesz.

Én majd indítványt teszek erre nézve a Könyvnyomdászok Szakköre választmányának, tegye az meg erre nézve a kezdő lépést.

Ha majd együtt lesznek az összes budapesti nyomdák megbizottai, hát ezek az Akadémia nyomán olyan szabályzatot dolgozhatnak ki, a mely úgy a szedők, mint a korrektorok munkáját is ötven perccel kellemebbé teheti.

A módozatokra nézve zsinórmértékül vehetjük az Akadémiának ezt a kijelentését: »Sem a túlságos engedékenység, sem a szörszálhasogató aprólékosság nem helyes mérték a helyesírás megítélésében; az a tartalom kedvéért bármely hibát is elnéz, emez apró hibáért is elítéli a tartalmat.«

Magam is ezt tartom: ne essünk egyik szélsőségből a másikba, hanem lehetőleg mindenkinek eleget téve oldjuk meg végre-valahára az egységes házi ortografiát.

Mert hiába diktál az Akadémia, ha minden egyes író, minden egyes korrektor a maga véleményét tartja helyesnek.

Az egyéni véleményt mindig alá kell rendelnünk a többség akaratának, mert csak így végezhetünk áldásos munkát.

Tichy Ákos.

Watzulik Albin Mária.

Nem mindennapi, idegen hangzású név áll cikkünk élén; hozzáillő ahhoz az egyénhez, a ki azt viseli. Önkéntelenül eszünkbe jutnak amaz angol irodalomtudós szavai Grillparzer Ferencz osztrák költő nevééről, abban az időben, midőn a német csehbeli szépirok még nem igen akartak tudomást venni Grillparzer személyéről és műveiről, mely szavak ekkép hangzottak: »Grillparzer! Grillparzer! E név ugyan nehezen mondható ki; mindazonáltal rá lesznek majdán kényszerítve az emberek e név emlékből tartására!« Így leszünk mi magyar nyomdászok is *Watzulik* szaktársunk nevével, kit ugyan most már nagyon gyenge szálok fűznek hazájához, mert a sors úgy hozta magával, hogy messze külföldön, a nagy Németországban, szerezzon magának biztos megélhetési módot, nevének pedig a németországi nyomdász-művészek sokaságában

elismerést és fényt. S mégis, mi is büszkén vallhatjuk magunkénak és teljes önérettel utalhatunk arra, hogy ime hazánk újra adott az európai nyomdászságnak egy ritka nagy alkotótehetségekkel felruházott művészt. . .

Szakkönyvnyomdánk szerkesztősége érintkezésbe lépett Watzulik szaktárral és fölkérésünkre a legnagyobb készséggel küldött be a Szakkörnek munkáiból egy gyűjteményt, mely a legkülönbözőbb tárgyú, pompásnál pompásabb minta-alkotásokat tartalmazza és bő anyagot nyújt a törekvő műszedőnek, azokhoz hasonló modorú dolgozatok létrehozására. E célból elhatározta a Szakkör, hogy e gyűjteményt a folyó hó 25-én tartandó havi ülésen bemutatja a kör tagjainak, mire e helyen is figyelmeztetjük tagtársainkat.

Mostani füzetünk két melléklete szintén Watzulik műve; az egyik különböző karácsonyi alkalmi nyomtatványokat mutat be, melyeken a Watzulik által előszeretettel kultivált reklámszedési technika szemlélhető, míg a másik mellékleten művészies kivitelű üzleti kártyák láthatók, szintén ő általa rajzolva; ezek a kártyák eredetiben természetesen színes nyomásban látnak napvilágot, mely színeket ugyancsak Watzulik határozza meg.

Hogy olvasóinknak közelebbi fogalmat nyujtsunk Watzulik pályatársunkról, hozzuk legújabb arcképe kíséretében életsorsának közelebbi adatait is.

Watzulik Albin Mária szaktársunk, Watzulik József jómódú cipésmesternek fia, a mozgalmás 1849-iki esztendőnek húsvét vasárnapján született Nagy-Szombatban. Apja nagy tekintélynek örvendett polgártársai körében, a mennyiben a takarékpénztárnál és a megyei kórház igazgatásánál is bizalmi tisztségeket viselt. — A kis Albint azonban kora ifjúságában nagy csapás érte, mely szomorú következményeivel egész életére kiható. Négy éves korában ugyanis vörhenybe esett, mely betegségnek elhanyagolása folytán elveszté hallóképességét és azt nem is nyerte többé vissza, dacára annak, hogy szülei nem kímélték költséget és a legjobb külföldi fülspeczialistákhoz fordultak a bajnak orvoslása végett. Ebbeli testi fogyatkozása miatt nem is ment tíz éves koráig iskolába; ekkor, 1859 ben, a váci siket-némák intézetében akarták elhelyezni a fiatal Watzulikot, itt azonban nem lévén hely üresedésben, apja Bécsben magánkihallgatáson egyenesen a királyhoz fordult, hogy kegyeskednék fiát kivételesen a bécsi siket-néma intézetben fölvetetni, mivel abban különben csakis osztrák származásúak nyertek elhelyezést. Királyunk kegyteljesen megadta az engedélyt a felvételre, s így Watzulik hat éven át Bécsben nyerte iskoláztatását.

1864-ben Watzulik hálatalten hagyta el a bécsi intézetet és hazajött szüleihez Nagy-Szombatra, azzal a szándékkal, hogy a festőművészeti pályára készüljön, mely művészeti ág iránt kora ifjúságától fogva különös vonzalommal viseltetett és mely vonzalom későbbi műszedői minőségében oly feltűnő módon érvényesítette magát. Atyja azonban tudni sem akarván arról, hogy fia a bizonytalan sorsú művészi pályára lépjen, rábeszélte őt, hogy forduljon inkább a biztos kerestetet nyújtó betűszedő-szekerényhez és így lett

Watzulikból 1864. augusztus 1-én szedőtanoncz, szülővárosának Winter Zsigmond-féle nyomdájában. Itt ugyan szűk körben mozgott a munka, mindazonáltal derekasan pótolta Watzulik a kevés praxist a Franke-féle lipcei szakkönyvnek szorgalmas tanulmányozásával s egyéb hasznos olvasmányokkal.

Miután 1868-ban fölszabadult, csakhamar otthagya főnökét, ki különben nemcsak ő vele, hanem valamennyi alárendeltjével igen humánusan bánt, búcsút vett szüleitől és Nagy-Szombattól, hogy Grácban, egyik bátyjának közvetítésével, munkát vállaljon a »Leykam-Josefsthal« nevű elsőrangú nyomdában. Ez 1869. évi május havában történt.

Itten eleinte, majd egy éven át, a lapnál dolgozott; minthogy azonban gyenge testalkata a lapszedést nem bírta és máskülönben is mindig különös előszeretettel foglalkozott akcizenciák előállításával, kérésére e munkák mellett nyert helyet. E helyen valódi clemébe került Watzulik, ki kitűnő rajzoló lévén, és nagy-képzetségű akcizencia-szedőtársai körében, rövid idő alatt bámulatos gyorsasággal haladt szakmájában. (Társai közt ott foglalkozott abban az időben egyebek közt Maser Gyula is, jelenleg a lipcei *Typographische Jahrbücher* című jól ismert szakfolyóirat kiadótulajdonosa.)

Időközben főművezetője, ki Watzulikat mindig jóakaróan támogatva törekvéseiben, helyét változtatva, Szász-Altenburg városában a Geibel-család által átvett Pierer-féle nyomdának lón igazgatója és első teendője az volt, hogy Watzulikat maga mellé hitta a főszedői állásra. Watzulik örömmel engedett a szives meghívásnak és 1873-ban átköltözött Altenburgba, hol ma a műszedői osztálynak első faktora.

Jelenleg Watzulik hazánkfia a német nyomdászságnak egyik elismert elsőrangú kapacitása, ki a modern szedés-technikának valamennyi válfaját egyforma tökéletességgel és műízléssel gyakorolja. A német szaklapok egyre-másra közölnek tőle remek munkákat, szigorúan stilszerűeket, reklám-célokra szolgálókat, avagy az újabb, úgynevezett »szabad irányban« készültet, valamennyi kifogástalan eleganciával és beszédességgel kiállítva. — Hasonló nagy sikerrel szolgálja Watzulik művészetünket évek hosszú során át a tollal is; szakcikkeit öröme közlik német szakfolyóirataink, melyekből azok aztán rendesen átmennek más nyelvű lapokba. Egyébként is élénk levelezésben áll a nyomdászat jelesével, Angliában, Francia- és Svédországban, valamint magától értetődőleg Némethon tipografuskorifeusaival és akárhányszor szerepelt már mint versenybíró szakdolgozokban Németországban, Norvégiában, Svédországban és Dániában.

Azonban nemcsak szakmánkfölként apostola ő, hanem balsorsosai, a siket-némák ügyének is buzgó és természet szerű szószólója Watzulik. Pennájával szünet nélkül agitál e téren; három ízben mint tollvivő szerepelt a német siket-némák kongresszusain; 1893-ban képviselte utóbbiakat a Chicagóban tartott nemzetközi kongresszuson. Azután pedig 1893. és 1894-ben bejárta Némethon városait, előadást tartva amerikai újáról. 1894-ben elnökölt a wiesbadeni kongresszuson, 1896-ban pedig Nürnbergben volt a siket-némák nagygyűlésének elnöke és végre ugyancsak a múlt évben Genfben tartott nemzetközi siket-néma kongresszusnak vala tiszteletbeli alelnöke.

Ebben áll Watzulik M. A. szaktársunknak eddigi életpályája; kívánjuk, hogy még sok-sok éven át szentelhesse nagy talentumát egészségben, valamennyiünk öröme és büszkeségére művészetünknek és a sors által oly keményen sújtott siket-néma bajtársainak.

Faragó.

Métermérték és betűrendszerünk.

A méterrendszer behozatala sok visszásságnak vetett véget; egyöntetű mértékegységek szerint történik mai napság az európai kontinensen az üzletek lebonyolítása. Eltűntek az egyes országok speciális egység-elnevezései, mint például nálunk Magyarhonban: az erdélyi »sing« nevű rőf, a pozsonyi mérő, avagy a budai akó. A nyomdászatban is, a mint tudjuk, régebben minden nagyobb nyomdának volt külön »házi szisztemája«; korosabb szedőink

még emlékezhetnek e rendszertelenség által okozott sok bajjal járó munkálkodásra.

Ezek a bajok birták rá aztán a nyomdatulajdonosokat arra, hogy lassan-lassan elfogadták a Didottól származó francia vagy párisi betűrendszert s ma csak igen kevés nyomda dolgozik még saját rendszerével. Ugyan a párisi szisztema sem simul teljesen a métermértékhez, de mégis sokkal könnyebb az átszámítás, mert általánosan elfogadott méretekkel van dolgunk.

Minthogy a megrendelők többnyire a métermérték alapján határozzák meg valamely nyomtatvány nagyságát, célszerűnek találjuk a *D. B. u. St.* után a mellékelt táblázatban a betűfokoknak számarányát bemutatni, tíz centiméter magasságának alapul vétele mellett. Hasznát vehetjük mi ennek az átszámítási táblának oly esetekben is, midőn metszvények utólagos beillesztésére szorulunk, vagy többféle színben nyomtatandó szedést kell előállítanunk. A táblázatból

látható, hogy a két első betűfok (nonpareille és petit) két-két ciceronál egyezik, a garmond- és cicero-fokok pedig minden öt cicero után, a mi szintén megkönynyiti az átszámítást.

33 petit	44 nonpar.	centim.	22 cicero	26 garmond
_____	_____	10	_____	_____
_____	_____	9	_____	_____
_____	_____	8	_____	_____
_____	_____	7	_____	_____
_____	_____	6	_____	_____
_____	_____	5	_____	_____
_____	_____	4	_____	_____
_____	_____	3	_____	_____
_____	_____	2	_____	_____
_____	_____	1	_____	_____

Kitűnik továbbá, hogy tíz centiméter egyenlő magasságú 44 nonpareille sorral, 33 petit-vel, 26 garmond és két negyedpetit-vel, és végre 22 cicero sorral. Ezen az alapon kiszámíthatunk tetszés szerinti nagyságokat. Megemlítendő még, hogy 12 negyedpetit, azaz 2 cicero egyenlő 9 milliméterrel.

Régibb és újabb cím lapokról.

Felolvasta szerző a Szakkőr 1897. január 31-iki havi ülésén.

Volt egy régi költőnk, a ki megharagudott azon, hogy a kor akkori divatja szerint a költők rendkívül elszaporodtak, hogy ne mondjak oly csúnya hasonlatot, mint pl. a tengeri nyulak; tehát annyi volt a költők által megénekelt és megénekelt tárgy, hogy még a káposztás galuskának és a túrós csuszának is akadt megénekelője, tehát — mondom — ebben a korban egy jeles költőnk — különben megnevezhetjük — Tompa Mihály ekképen kezdte, azt hiszem, mindnyájunk, vagy legalább is sokunk által ismert versét:

Miről nem zengett már az ének,
Mióta lant és — duda szól?
Hallottunk himnuszt a parajhoz,
Dalt a félszem búbájról.

Tehát ez az ismert költőnk a sok éneklés miatt tört ki. Nem tudom, hogy lehetne-e ezt a felhozott költe-

ményt némiképen a mi viszonyainkra alkalmazni és azt mondani, van-e olyan tárgy, — már t. i. nyomdászati tárgy — valamely olyan szakdolog, a melyről ne szólottak volna már valamit, akár a felolvasók, t. i. a mi felolvasóink, akár a szakírók, t. i. a mi szakíróink. Mert természetesen mindig csakis rólunk szól az ének, a mi szakdolgainkról, a mi szakügyeinknek haladásáról: a még fiatal nyomdász-szakirodalomról.

Hát bizony én azt hiszem, elmondhatjuk, hogy a mióta szakirodalmunk oly szépen, örvendetesen megindult, az már is sokfajta kérdést hozott felszínre. Joggal elmondhatjuk tehát, hogy már is nagyon sokféle dologról szólott nálunk az ének, úgyannyira, hogy a ki valamely szakkérdést fel akar vetni, megvitatni vagy hozzászólni, az már is kénytelen szakirodalmunknak, habár kicsi, de mégis már bizonyos terjedelemmel bíró veteményes kertjében széttekinteni hogy vajjon nem szól-e már arról a dologról egyik vagy másik szaktárs. Nagyon természetes, hogy nem illő és felesleges az úgynevezett »elcsépeelt dolgokkal« foglalkozni és viszont a ki már csak valamely tárgyalat dologhoz fűz megjegyzést vagy azt bővíti, kötelessége ama kérdés első tárgyalóját fölemlíteni s az általa mondottakat figyelembe venni.

Magam is, mikor a cím lapok kérdése eszembe ötlött, hamarosan összehánytam a kezem ügyébe eső szakdolgainkat, és lehet, hogy talán hibás kutatásom okozta, de úgy látszik, hogy nálunk a cím lapok kérdésével közelebbről még senki sem foglalkozott. Ha azonban feltevésomban tévednék és engem akár a Grafikai Szemle, akár a Magyar Nyomdászat vagy bármi néven nevezendő szakmunkában megjelent oly cikkre figyelmessé tesznek, mely a cím lapok nyomdásztechnikai kiviteléről szól, úgy azt mindig nagy köszönettel veszem.

Ebben a felolvasásomban nem szándékozom ennek a kérdésnek minden oldalával foglalkozni, sőt azt hiszem, kiki tudja jól, hogy egy szerény keretben mozgó felolvasás alkalmával azt tenni nem is lehetne. Hiszen a cím lap megszédése és kiállítása még egy egyszerűbb, közönségesebb tartalmú munkánál is úgy a szedőnek, mint a nyomónak vagy gépmesternek a szokottnál több figyelmet és gondot okoz. Hát aztán mit mondjunk az olyan művek cím lapjairól, a melyeknél még a művészetek egyéb ágai is fellépnek, hogy már a cím lapot a szó szoros értelmében igazi remekművé varázsolják!? Szóval jól tudjuk azt, hogy a cím lapról, valamely munka cím lapjának kiállításáról, szakemberek között egy pár szót megköczkáztatni, semmiesetre sem hálátian dolog.

Valamely cím lapnak helyes, pontos és teljesen megfelelő kiállításánál nagyon sok kérdés jöhet tekintetbe és tehető szakszerű megítélés czéljából fejtegetés tárgyává. Nem tudom, — mondom — nem irtak-e már szakirodalmunkban az idevágó kérdések egynémelyikéről valamit; de ha nem irtak volna, különösen figyelmébe ajánlom az ahhoz jobban értő és a tárggyal bővebben foglalkozó szaktársaknak az itt felmerülhető fontosabb szakkérdéseket. Így pl. egyik érdekes szakkérdés volna a különféle fajta betűk alkal-

mazása a címlapon, tekintettel a különféle fajta művekre. Ehhez hasonló és fontosságra egyenlő rangú lenne úgy az egész cím szövegének, valamint magának az egyes címsoroknak elhelyezése a címlapon. Szóba jöhetnének a diszítések és a címlap és végül kérdésbe jöhetne a címlapoknál előforduló színes nyomásnak szakszerű méltatása.

De tán ezekkel még nem is volna kimerítve az a sok mindenféle kisebb-nagyobb érdekes tudnivaló, mely a szakmája iránt lelkesülő és kellő műgonddal dolgozó nyomdászt foglalkoztatja a keze alól kikerülő műnek egyik dísze és éke: a címlap kérdése körül.

E rövid felolvasás keretében nem tehetek egyebet, mint hogy felhívjam a szakmánk ügyét szívükön viselő szaktársak figyelmét úgy a fent érintett, mint a még közelebről itten felmerülhető és a címlapokat illető szakdolgozatra nézve.

Szakirodalmunkban legközelebb vágnak a címlapok dolgához különösen a következő szaktársaink figyelemre méltó dolgozatai: így *Gelberger Mihály*: Könyvek, füzetek, folyóiratok; *Székely Imre* és *Kosovitz Rezső*: A magyar stílről; *Szöllősy Mihály* és *Somos Árpád*: A műszedésről; *Ormós Béla*: Könyveinkről; *Urbán János*: Szépérezék a műszedésnél; *Heller Ignác*: A mi divatunkról; *Tichy Ákos*: A könyvpiacz csemegéiről; különösebben idevágna pedig *Káhn Sándor*: A sorok elhelyezéséről és *Haraszti József*: A címek (helyesebben a címsorok, de nem a címlap) esztétikájáról írott cikkeik, mely cikkek mind a mi *Évkönyveinkben* láttak napvilágot.

Amaz elvek és helyes esztétikai tanácsok alapján, melyeket ezek a szaktársak dolgozataikban kifejtettek, lehetne még szólni a címlap kiállításáról és ezek technikai kivitelének mentől helyesebb szabályok alá foglalásáról is. Hogy mennyit használnánk ezzel úgy a törekvő, tanulni vágyó fiatalabb szaktársaknak és mennyit a még tájékozatlanabb tanulóknak, azt hiszem, nem kell itt bővebben fejtegetnem.

Ha közelebről vizsgáljuk, vajjon a címlap, mint valamely szellemi termék első, ajánló lapja, mit fejez ki közelebről és így elsősorban mi azon a figyelmet kihívó, hamarosan rájövünk arra a gondolatra, hogy valamely műnek a címlapja első sorban azt a szellemi kincset, azt a szellemi tehetséget jelzi, a melylyel a világ előtt megjelenünk, jelzi mintegy az utána következő mű eszméjét s ez az a fő motívum, a mely külső megjelenésében *egyetlen szó, mondat, legfőleg egy, másfél, maximum két sorban* a világ elé juthat; a többi már másodsorban jövő dolog. Így a szerző neve, egyébe ehhez tartozó dolog, a nyomda neve, esetleg címere, a nyomás helye, az év stb.

Igy fogjuk fel általában a címet a mai felvilágosult és a tudományok által már jobban áthatott korban. De tagadhatatlan, hogy úgy ma is, mint régebben, a könyvek nyomásának első tizedei és századaiban, a címnek még az említetten kívül egy másik jelentése is volt, mely különösen a régebbi nyomtatványoknál tüntette és éreztette ki a maga hatását, és ez nem más, mint már maga a cím által is a szellemi főnyek, a tudománynak tovább terjesz-

tése, tanítása, mintegy a közönség vérébe oltásának vágya és eszméje.

A könyvcímek eme kettős felfogása, t. i. az eszme kimondása és annak továbbterjesztése az, mely egyrészt a régebbi és másrészt a mai címlapon leginkább és leghamarább szembetűnik és a kettőt egymástól megkülönbözteti. Vagyis hogy érthetőbben szóljak, ma pl. elég ennyit mondanunk cím gyanánt: *Magyarország története*, vagy *Régi magyar törvénytár*, *Füvészek kézi könyve* stb., hogy magunkat mindenki által megértessük és hogy e lehető rövide szabott címsorokkal a kellőt és elegendőt az olvasóval tudassuk, a többit pedig, a mit el nem monduk címében, véle sejtessük. Arra, hogy magával a címlappal a művet különösen kínáljuk is, arra nem is gondolunk.

De nem úgy volt ez a régi jó világban, a mikor még a tudomány maga is gyermekkorát élte, sőt maga az olvasás művészete is csak a módosabbak, az előkelőbbek előtt volt ismeretes és még csak azt se mondom, hogy az is nagyon *divatos*.

Az olyan polgár, a kinek (csak nem sokkal több, mint száz esztendővel ezelőtt is) öt-hat könyve feküdt a mestergerendáján, — melyek között egy-két régi naptár, biblia és énekeskönyv volt a legfőbb — már az ilyen egyén meglehetősen tudós és olvasott ember-számba ment s legalább is a város bírása, fő esküdt embere, ha nem polgármestere gyanánt tündöklött.

Ilyen körülmények között tehát, midőn az írónak jóformán teremteni, lehet mondani fogni kellett a maga közönségét, már ennek az igyekezetének a műve címlapján is tükröződnie kellett, s a nyomdász ugyancsak izzadhatott, míg arra a szegény címlapra a közönséget *csalogató, végtelen hosszú sorokat oda-szorithatta. Ajánló bőbeszédűség*: ez a régi címlapnak első jellemző vonása.

Nézzük csak pl. a jó *Heltait*, nyomdászatunk atyját, a ki maga is író lévén egy személyben, hogyan próbálja ki kettős: írói és nyomdász-mesterségét a címlapon. Hiába, az már úgy van, hogy úgy az ő, mint kortársainak naiv címein mi, a mai kor gyermekei, már csak jóízűen mosolyoghatunk.

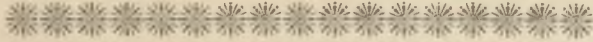
»Magyarország története« pl. a jó *Heltainknál* így hangzik: »Chronica az magyaroknak dolgairól, mint jöttek ki Szcithiából Pannoniában és mint foglalták maguknak az országot. 1575-ben Kolozsvárott.« Tinódi költeményeinek egyik kiadása nála ily címet hordoz: »Tinódi Sebestyén szörzése: Crónica. Első részébe János királ halálátúl fogva ez esztendeig Dunán innét Erdel országgal lött minden hadak, veszedelmek, rövidedön szép nótákkal énökbe vadnak. Más részibe külömb külömb időkbe és országokba lött dolgok, Istóriác vannak. Colosvárbá 1554. esztendoebe.« A »Füvészkönyv« cím a régiéknél így hangzott: »Herbárium. Az Faknac, Füveknece nevek-ről, természetekről és hasznairól. Magyar nyelvre és ez rendre hozta az doctoroc könyveiből az Horhi Melius Péter. Nyomatott Colosvárott Heltai Gáspárné műhelyében 1578. Esztendőben.«

Ilyképen ajánlta magát egy tudományos könyv az akkori időkben, hát egy *naptár?! Pedig ez volt a*

régieknél a legdivatosabb könyv, melyet különösen a későbbi jobb időkben 40—50 ezer példányban is kinyomtattak, mert oly kapós volt, akár csak ma az újság.

Lubik Zoltán.

(Vége következik.)

VEGYESEK.

A Szakkör új választmánya április hó 4-ikén tartotta alakuló ülését, ugyanakkor alakultak meg a választmány kebelében levő bizottságok is. Az irodalmi bizottság tagjai lettek: Tanay József (elnök), Major István (előadó), Rencsisovszky Ferencz, Firtinger Károly, Grócz Ernő, Tichy Ákos. Szakbizottsági tagok: Schwind Béla (elnök), Radnai Mihály (előadó), Román Antal, Pavlovszky J. Alajos, Lőrincz Kázmér, Bujnovszky Rezső, Szikora János, Spitz Adolf. Vigalmi bizottsági tagok: Gyöngyösi Sándor (elnök), Szikora János (előadó), Pamuk Ferencz, Bujnovszky Rezső, Benkő László. Gazdasági bizottság: Rencsisovszky Ferencz, Plachy Lajos, Pamuk Ferencz, Román Antal.

Defender Covers elnevezés alatt *Moiret J. Ödön* budapesti papirnagykereskedő egy új fajta amerikai boritékpapírt hoz forgalomba, mely tetszetősége és eredetisége révén gyors elterjedésre tarthat számot. Sajnáljuk, hogy nem vagyunk abban a helyzetben, hogy t. olvasóinknak külön-külön szolgálhassunk mintával mindama szin pompás gyönyörű könyvborítékból, dobozból, passepartout-ból, finom kivitelű zacsokból, csokoládé-, csukorka-, illatszer- és szappan-göngyölő papirból, a mi könyvnyomdai és könyvkötői úton ez új fajta amerikai papírból arany-, színes- és vaknyomás alkalmazásával feldolgoztatt. *Moiret* úr szíveségéből azonban mai számunkhoz a Defender Coversből egy mintát csatolhatunk, melyet öt színben tart raktáron és melyből az érdeklődőknek bizonyára szívesen szolgál mintával. *Moiret* úr törekvését, a melylyel Kína, Japán, Amerika, valamint az európai piac felmerülő papírújdonságait nálunk meghonosítani iparkodik, csak méltányolni tudjuk és kívánjuk, hogy a jó eredményekből további kedvet merítsen szakmánk emelésére, folytatva megkezdett munkáját.

A szedő és korrektor című cikksorozat folytatását jövő számunkban fogjuk adni, helyszüke gátolván annak jelen számunkban való megjelenését.

A Pesti könyvnyomda-részvénytársaság február 25-én tartotta rendező évi közgyűlését. Az igazgatóság jelentéséből kiemeljük a következőket: A társaság, fennállása óta, a lefolyt évben érte el a legnagyobb forgalmat. Az ezredéves kiállítás rendezésében élénk részt vett a társulat és mint kiállító is emelte a társulat érdekességét, a miért is az állami nagy arany érmet nyerte, a vezérigazgató lovag Falk Zsigmond pedig legfelsőbb királyi elismerésben részesült, míg a társulat egyik művezetője arany érdemkeresztet kapott. A társulatnak eredetileg 30 évben megállapított fennállási tartama a jövő évben lejárt volna, így alapszabályszerűleg már most kimondotta a közgyűlés, hogy a társulat fennállását újabb 30 évvel 1928-ig meghosszabbítja. A tiszta nyereség 47.570 frt volt, ebből osztalékra 35.280 frtot fordítanak, esik tehát egy-egy részvényre 80 frt, azaz tizenhat százalék. A közgyűlés köszönetet és elismerést szavazott a vezénylő igazgatónak s az összes előterjesztéseket helyeslőleg vette tudomásul.

A Pesti könyvnyomda-részvénytársaság intézetében a mult napokban helyeztek üzembe egy új variabél kőforgógépet, melyet a König és Bauer cég (Kloster Oberzell bei Würzburg) épített és saját külön gázmotorral bír. A hatalmas gépről, mely tudunkkal a második Budapesten, jövő számunkban bővebb ismertetést fogunk hozni.

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat márczius 28-án tartotta közgyűlését. A mult év üzleti tiszta nyeresége 57.982 frt 49 kr., melyből levonva az alapszabályszerű jutalékokat, összesen 8452 frt 38 krt, marad a részvényesek közt való kiosztásra 49.530 frt jut, a fennmaradó 1530 frt 11 kr. pedig a jövő év számlájára vitetik át.

A hirlapok utcai elárúsítása. Perczel Dezső belügyminiszter a hirlapok utcai elárúsításának szabályozása tárgyában körrendeletet adott ki, a mely szerint sajtótermékekkel házalni, vagy azokat utcákon és nyílt tereken elárúsítani csak hatósági engedéllyel lehet. Ezt az engedélyt az illető sajtótermék előzetes bemutatása mellett a törvényhatóság első tisztviselőjénél (alispánnál, polgármesternél) kell kérni. Minthogy azonban ezeknek a hirlapoknak a megjelenése rendszeren oly időre esik, a mikor hivatalos órák nincsenek, az engedély az említett rendelkezés szigorú megtartása mellett csak több órai késedelemmel volna megadható, tehát oly időben, midőn a hirlap az újdonság jellegét már elvesztvén, az engedély csaknem értéktelenné válik. Ennélfogva a miniszter elrendeli, hogy a hirlapoknak utcán való elárúsítására az engedély nyolcz napot meg nem haladó időre előzetesen is megadható. Ily esetekben azonban köteles a kiadó az egyes hirlapszámok utcai elárúsításuk megkezdése előtt a hatóságnak bemutatni. Tilos a kiadónak a hirlapok utcai elárúsításával testileg nyomorékokat vagy máskép megbotránkoztató külsejű egyéneket, valamint iskolaköteles korban levő gyermekeket megbiznia; végül pedig az elárúsítással megbízott egyének neveit előzetesen be kell jelentenie a helyi rendőri hatóságnál. Az elárúsítóknak a lap címén és árán kívül egyebet, például az abban foglalt egyes cikkek fölírását vagy tartalmát kikiáltani s azokat tolakodó módon kínálni nem szabad. Ha a kiadó mindezen föltételeknek nem tesz eleget, azonnal visszavonják, illetve nem újítják meg az engedélyt.

A Magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők együletének márczius hó 28-án tartott évi közgyűlésén a tisztújítás következő eredménynyel végződött: Elnök lett (egyhangúlag): Czettel Gyula; I. alelnök: Gyöngyösi Sándor; II. alelnök: Durmits Imre; I. pénztáros: Csorda Ferencz; II. pénztáros: Wenczel Gusztáv. Az ellenőrző bizottságba választottak: Balázs Károly, Schönleitner Károly, Herz Gyula, Schwandtner Lajos, Haar M. Manó.

A Magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők jótékonyági köre közrebocsátotta 1896. évi zárszámadását és mérlegét, melyből kitűnik, hogy a kör összes vagyona 2848 frt 27 krt tesz ki; segélyképen 1896-ban 939 frtot utalványoztak ki és 105 árvt ruháztak fel, mely utóbbi jótétemény költségeit legnagyobb részt az évenként megtartatni szokott parasztbál szolgáltatta. Valóban nemes munkát végeznek azok a szaktársak, kik e kör élén állva, buzgóságukkal ily szép eredményt tudnak felmutatni.

A Budapesti hirlapszedők köre megküldötte évi jelentését, a melyből látjuk, hogy a segélyalap vagyona 1896. decz. 31-én 594*50 frt volt, a rokkant-alap pedig 1662*42 frt. Segélyre kiadtak 206 frtot; a tagok létszáma 181.

A Budapesti könyv- és nyomdafőnökök egyesülete márczius hó 14-én tartotta közgyűlését, melyen a leküszönt dr. Gerő Lajos helyett *Emich Gusztáv* választott meg elnöknek. Az egyesület által kiírt s márczius 1-én lejárt pályázat tagsági jegyek könyvnyomdai, tiszteletbeli tagjai részére pedig díszoklevelek litografiai úton való készítésére, meddő maradt, mert sem minőségileg, sem mennyiségileg nem érkezett be megfelelő munka, minek főokát abban találta a választmány, hogy csak a főnökegyesület tagjai nak alkalmazottjai pályázhattak. Ennélfogva elhatározta a választmány, hogy új pályázatot hirdet az előbbi megszerítések mellőzésével. — A főnökegyesületnek most már Arany János-utca 29. sz. I. emeleten külön körhelyisége is van.

»Tanoncz fölvetetik!« A *Szabad Szó* egyik utóbbi száma apró hirdetései közt olvassuk: »Tanoncz nyomdába fölvetetik, fizetéssel vagy ellátással (vidéki)«. Bizonyos nyomdafőnökeinket már nem elégíti ki a fővárosban kínálkozó olcsó munkaerő, hanem a vidékről is hajszolják azt »teljes ellátás« ígérete mellett. Vajjon három-négy esztendőn át történt kihasználás után kihez forduljanak majd a szegény léprementek ellátás miatt?

Gelberger Mihály szaktársunknak szép ovációt rendezett a *Fővárosi nyomda* igazgatósága és személyzete, pályafutásának 25 éves jubileuma alkalmából. A pompásan rendezett ünnepélyt különösen vonzóvá és családiasá tette az a körülmény, hogy nemcsak a személyzet jelent meg

teljes számban, hanem az egész igazgatóság, élén az igazgatóság elnökével, hogy érdemes szaktársunknak a kiérdemelt tiszteletet megadják. És e tisztelet és szeretet bőven megnyilvánult azon szebbnél-szebb tósztokban, melyek az igazgatósági elnök, a vezérigazgató, a társulati ügyész és a személyzet részéről elhangzottak, s amaz értékes ajándékokban, melyekkel az ünnepeltet feljebbvalói és munkatársai meglepték. Természetes, hogy Gelberger szaktársunknak számos barátja és ismerőse is résztvett a szép jubiláris ünnepélyen, őszinte szívvel járulva a mindenfelől jövő jó kívánatokhoz. Bennünket, mint szakköri tagokat, különben is közelebbi kapcsok fűznek Gelbergerhez, a ki körünknek hosszabb időn át titkára, ellenőre, vál. tagja volt s ma is lelkes katonája; kívánjuk tehát e helyen különösen is, hogy a második huszonöt évet szintén szakmánk emelésének lelkes híveként egészséggel fussa meg. Megemlíthjük még, hogy az ünnepély alkalmával két ügyesen összeállított alkalmi laposka is megjelent, *Emlék és Éjféli Híradó* címmel; az előbbiből veszszük ki Gelberger rövid biográfiáját: Gelberger Mihály 1858-ban született Szegeden. Pályáját 1872-ben kezdte meg szülővárosában az akkor Traub és Sători-féle könyvnyomdában, s 1876. január 1-én szabadult fel. Ugyanazon év tavaszán Pesten lépett munkába. Dolgozott több vidéki városban és a hetvenes évek közepén Bécset is alkalmazásban; míg azután a nyolczvasas évek kezdetén ismét Szegedre került, hol a *Szegedi Napló* törledelje volt. Onnét újból feljött Pestre. Tevékeny részt vett az itteni nyomdász-mozgalmakban. — A nyolczvasas években megjelent *Nyomdászok Közlönyének* lelkes munkatársa, a Magyarországi könyvnyomdászok egyletének jegyzője, más ízben pedig választmányi tagja volt. A Könyvnyomdászok Szakkörében mint választmányi tag, ellenőr és titkár működött. A magyar szakirodalomnak egyik szorgalmas munkása volt; dolgozatai részben mint *felolvasások*, részint pedig mint külön szakcikketek jelentek meg a *Magyar Nyomdászlatban*, az *Évkönyvben* meg a *Grafikai Szemlében*. 1892-ik évben a *Fővárosi nyomda, könyvkötő és vonalzó-részvénytársaság* kötelékébe lépett be technikai művezetőnek, mely állásban ma is működik.

Ráth Mór, nagytekintélyű könyvkiadónk, márczius hó utolsó napjaiban ülte meg könyvkereskedői pályájának fél-százados évfordulóját és önálló könyvkiadói üzletének negyvenedik évét. Ráth 1829-ben született Szegeden s 1847-ben lépett be a Geibel-féle könyvkereskedésbe mint gyakornok; tíz évvel később, 1857-ben, pedig megalapította váci-utczai, a *Vastuskóhoz* címzett könyvkereskedését.

Pozsonyból egy szépen kiállított haránt-nyolczadrét alakú füzetet vettünk, mely az ottani *Angermayer Károly* nyomda 1771-től 1896-ig terjedő történetét tárgyalja. Eredetileg megjelent e munka német nyelven már 1896. július hó 1-én, a cégtulajdonos, Angermayer Károlynak negyedszázados főnőkjubiléuma alkalmával; mint a szerző, ifj. Angermayer Károly írja, a nyomdának az ezredéves ünnepélyek alatti nagy elfoglaltsága késleltette mostanáig a magyar kiadást. A nagy eleganciával előállított füzet szövege barna színnel van nyomtatva, míg a díszes oldalkörzetek felváltva halványkék, halvány-szürkészöld színben vannak tartva, bemutatva egyúttal az intézet gazdag berendezését modern izlésű vignettákban és lénia-ornamentokban, melyeket az utolsó oldalon Pozsony városának sikerült látképe rekeszt be. A könyv tartalma hazai nyomdásztörténetünknek értékes gyarapodását képezi, melyre eddig csak helyszűke miatt nem reflektálhattunk bővebben, de adandó alkalommal vissza fogunk rá térni.

A **debreczeni Csokonai-nyomda** egy Schelter és Giesecke-féle többszint nyomó sajtót állított fel, a melyen pompásan sikerült kromo-nyomást készítettek. Ez egy körlevélfej, a mely értesítő-levélben elmondják, hogy Debreczen is haladni óhajt a nyomdász-technika útján és mindent elkövet a fentnevezett nyomda, hogy termékei a főváros nagyobb nyomdáinak termékeivel minden tekintetben versenyeshessenek. A hozzánk beküldött csinos körlevél azt mutatja, hogy a Csokonai-nyomda az elsőrendű műintézetek közé fogja magát felküzdeni.

Julianus Apostata. Történeti tragoedia öt felvonásban. Irta Rakodczay Pál. E czímet viseli a kecskeméti *Tóth László* nyomda egyik legújabb terméke, melyet nekünk bi-

rátat céljából beküldtek. A könyvön meglátszik az igyekezet, hogy a nyomda korlátolt betűanyagával valami csinosat előállítsanak; ezen igyekezet azonban a betűk kopottságán hajótörést szenvedett. Tekintettel az anyag eme fogyatékosságára, a nyomó elég szép munkát produkált. A szedésre nézve volna még egy-két megjegyzésünk, melyeket nem gáncsképen mondunk itt el, hanem inkább jóakaró figyelemzetés gyanánt. Így a borítékczímen megtudjuk, hogy a »szabadirányú« szedésmodor már Kecskeméten is kezd hódítani. A két fősor ugyanis ekkép van szedve:

JULIANUS * *
* * APOSTATA

Ezt a két sort helyesen így kellett volna szedni:

JULIANUS ☆ ☆
☆ ☆ APOSTATA

Mert a szabadirányú éppen módot nyújt nekünk arra, hogy két egyenlő széles czimsort elkerülhessünk. A jelen esetben a hiba még azzal tetéztetett, hogy a halványsárga borítékpapíron a két czimsor vörös színben van nyomva, a mely szín a sárga alapon amúgy sem tud kellően érvényesülni és e mellett még az oldalvást alkalmazott két-két, feketében nyomtatott csillag erősen dominálja. A szöveg-szedésben is találtunk némi hibákat; így például a »jelc-
netek« ilykép vannak szedve:

6-ik jel. Kikiáltó. Polgárok. Nép.

A szindarabok szedésének sajátosságánál fogva helyesen így kellene ezt szedni:

Hatodik jelenet.

Kikiáltó. Polgárok. Nép.

Hibás itt továbbá a számmal való jelzés és a rövidítés. Rövidítéseket és számjelzéseket csak szakmunkákban szokás használni, nem pedig szépirodalmi művekben.

A **határtalan piszokverseny**ről olvashatunk hol az egyik, hol a másik szaklapban cikkeket, melyek azonban jóakaró intelmeken és sopánkodásokon kívül mitsem tartalmaznak, míg a rideg valóság napról-napra ráczáfol az ilyen jámbor óhajításokra. Ajánljuk e tekintetben ama módszer fontolóra vevését, melyet Eszák-Amerikában követnek, hol a segédök már több államban kivitték, miszerint hivatalos állami és községi munkák árlejtésénél csak amaz üzletek ajánlatai fogadhatnak el, melyek a munkásokkal közösen megállapított díj szerint fizetik alkalmazottjaik keresményét. Csak ezen az úton segíthetünk a bajon, mert a munkabér fokozatos lenyomása szüli a tisztességtelen konkurrencziát és vice versa az utóbbi vonja maga után az előbbit.

A **bécsi faktorok egyesülete** f. évi márczius 27-én ünnepelte meg fennállásának 25 éves jubileumát. A fényes ünnepségre méltó díszszel kiállított meghívót és belépőkártyát küldtek szét, és mint olvassuk, az ünnepség lefolyása is nagyszerű volt; különösen szép jelenet volt, midőn az egyesület 12 alapító tagját, 25 éves tagságuk emlékére egy-egy arany gyűrűvel, melyre a nyomdász-czimer van vésvé, ékesítették fel.

Gutenberg születése 500-ik évfordulójának megünneplésére, mint már említettük, nagyban készülődnek Németországban. Most már Mainz városában az ünnep napját is megállapították. E szerint 1900. június 24-én nagy nemzetionális akadémikus jellegű ünnepély lesz, a melyre nagy-szabású népünnepély fog következni. Alapítanak Mainzban székelő *Gutenberg-Gesellschaftot*, melynek feladata lesz a Gutenberg-muzeum megteremtése és tudományos szakmunkák kiadása. A *M. Könyvszemle* ehhez ezeket jegyzi meg:

VERLAG VON GEBRÜDER PAETEL IN BERLIN.

Herausgegeben von
HANS HOFFMANN
in Berlin.

Geschichten aus Winterpommern. Von Dr. ...
Das Gymnasium zu Stolpburg.
Der Kreuzritter und andere Novellen.
Neue Kerle-Geschichten. Über ...
Im Lande der Phäaken.

Herausgegeben von
JULIUS WODENBERG
in Berlin.

Begegnung mit der Natur.
Der alte Herrmann.
Ferien in England.
Eine Frühjahrsfahrt nach ...
Klimatherapeutische Anstalt ...

Gediegene
Festgeschenke
an das Festtage von Jahr zu Jahr.

Die neue Welt.
Der Montblanc.
Reise in den Andes von Chile und Argentinien.
Indische Reisebriefe.
Nord-Kanarien.
Orizabla Sierra.

Ernst Curtius
Julian Schmidt
Friedr. Paulsen
Ludwig Hahn

PAUL HEYSE
Gedichtsammlung.
Über alles Gedichte.

THEODOR FONTANE
GERMAN GRIMM

ANZEIGER
DEUTSCHEN
RUNDSCHAU
FÜR
WEIHNACHTEN
1896.
GEBRÜDER PAETEL, BERLIN W. 35.

Zu Fest-Geschenken
empfehlen!

Paul Heyse, Ernst Curtius, Julian Schmidt, Friedr. Paulsen, Ludwig Hahn, Theodor Fontane, German Grimm.

Belletristische Neuigkeiten
aus dem Verlage von Gebroder Paetel in Berlin.

Aus Leben und Praxis.
Vergelt's Gott.
Armin und sein Haus.
Duino-Novellen.
Vom ewig Neuen.
Drei Novellen.

Die bisher erschienenen Einzelausgaben für
Marie von Ebner-Eschenbach
Werke bleiben auch ferner bestehen, und zwar:
Dorf- und Schlossgeschichten.
Neue Dorf- und Schlossgeschichten.
Drei Novellen.
Das Gemeindefind.
Glaubenslos?
Sphärismen.
Zwei Comessen.
Ein kleiner Roman.
Neue Erzählungen.
Lotti die Thürmackerin.
Parabeln, Märchen und Gedichte.
Unsichtbar.
Die Unversandten auf dem Dorfe.
Mittelalter.
Das Schädliche.
Rittmeister Brand.

NEUIGKEITEN
des Jahres 1896.
Paul Heyse, Ernst Curtius, Julian Schmidt, Friedr. Paulsen, Ludwig Hahn, Theodor Fontane, German Grimm.

CZÉGKÁRTYA-VÁZLATOK.

Watzulik M. Albintól.

Melléklet a GRAFIKAI SZEMLE 1897. évi 4-ik számához.

»Azt hiszszük, hogy mindezekről nálunk is idejében tudomást szereznek az illetékes körök, s így a mi részvételünk is méltó lesz a nagy kulturális eseményhez.« Mi a magunk részéről pedig örvendünk azon, hogy oly előkelő szakorgánium, mint a *M. K. Sz.* ily kiváló figyelemmel kíséri a szóban lévő mozgalmat; mondanunk sem kell, hogy részünkről szintén azon leszünk, hogy a magyar nyomdászság e ritka világkulturális emlékünnepeken megfelelően legyen képviselve.

A szedőgépek kérdése mindinkább kezd előtérbe lépni, kivált mióta a két legjobb szerkezetűnek bizonyult gép, a *Linotype* és a *Monoline* oly elkeseredett versenyharcot folytatnak egymással szemben. A *Monoline* előnye olcsóbb árában és egyszerűbb szerkezetében rejlik. Hallomás szerint a *Linotype*-társaság már egyezségi ajánlatokat is tett volna a *Monolinet* előállító társaságnak. Utóbbi gép különösen Európában kezd terjedni és kétféle dollárnyi váltásdíjat kíván a *Linotype*-társaságtól, ellenkező esetben kiterjeszti működését Amerikára, hol ez ideig egyedül a *Linotype* uralja a piacot. Jelenleg — mint tudjuk — a steyeri fegyvergyár építi a *Monolinet*. — Jó alkalom nyílik az idén a két nevezett szedőgép hasznavehetőségének tanulmányozására a *Lipcsében* rendezendő szász-tübingiai iparkiallításán, melyen a lipcsei nyomdatulajdonosok nemcsak a fent nevezett két gépet, hanem a többieket is ki akarják alaposan próbálni munkaképességük tekintetében. Így tehát nem sokára tiszta képet fogunk nyerni a szedőgépek gyakorlati értékéről, a mi aztán esetleg fordulópontot is képezhet a szedés technikájában.

A *Lipcsében* tartandó szász-tübingiai iparkiallítás más tekintetben is sok érdekességgel fog birni ránk nézve, a mennyiben a lipcsei könyvprodukcziót a maga teljességében akarják a szemlélőnek bemutatni. Tervezve van továbbá egy, a multa kiterjeszkedő hírlapkiállítás is, mely kiállítási anyag aztán magvát képezné a *Lipcsében* berendezendő állandó ujságmuzeumnak.

Pályázat czímlapszedésre. A f. évi januári füzetünkben említett pályázat, melyet a *lipcsei J. G. Scheller & Giesecke* cég czímlap-szedésre az általa kiadandó nintakönyv számára kiírt, szép eredményt mutat fel, a mennyiben majdnem negyyszáz pályamunkát küldtek be. Daczára ennek, nem találtak egy munka sem annyira tökéletesnek, hogy azt az első díjjal (200 márka) kitüntetni lehetett volna; kárpótulásul a kiírt volt három második díj (100—100 márka) és a három harmadik díj (50—50 márka) helyett kiadtak öt második és hét harmadik díjat s azonkívül tíz elismerő okmányt. A pályamunkák márczius 28-tól április 4-éig nyilvánosan ki voltak állítva a lipcsei műipari muzeumban és természetesen nagy figyelemben részesültek a német nyomdász-metropolis szakemberei részéről.

Könyvkötőink részére *Krause Károly* lipcsei gépgyára új szerkezetű papírvágógépet állított elő, mely az eddig gyakorlatban levőkkel szemben kétszeres munkát végez, mindazonáltal csak annyi munkaerőt, t. i. csak egy embert igényel a többmunkához; épp így az új gép által kívánt hely, üzemerő és hajtószij sem okoz több költséget, mint az eddig használatos vágógép. A *Doppelter Dreischneider* mindvégig önműködőleg funkcionál és további előnye abban áll, hogy a két egymás mellett elhelyezett papírgarmadát négy vágással három három oldalról egyszerre a legszabatosabban körülmetszi.

Czim- vagy »fej« nélkül levő hírlapok. Utóbbi időben egy berlini nyomdaczég azzal a vállalkozással lépett a nyilvánosság elé, hogy az Észak-Amerikában már több év óta divatba jött szokás szerint kiad hetilapoknak vagy hetenkint többször is megjelenő újságoknak megfelelő szöveget, tetszés szerinti kolumnaszámban, négy, hat vagy nyolcz oldalban, czim vagy jobban mondva, fej nélkül és az erről készült stereotip-lemezeket áruba bocsátja a vidéki nyomdatulajdonosoknak, kik aztán e stereotipált szöveget az illető városkának vagy helységnek megfelelő czímmel látják el és a nekik tetsző példányszámban kinyomtatják azt s így mint »eredeti« falujokbeli közlönyt terjesztik; az is megtörténik, hogy a vidéki kiadó mindjárt a berlini cégnél rendeli meg lapját a kívánt czímmel, pl. *Ruczaháti Tárogató* stb.-vel. A német kisvárosi nyomdatulajdonosok most a nagy napisajtó útján fölvilágosítani akarják az

olvasóközönséget az érintett berlini cégnek ezen, az ujság-irodalmat, valamint anyagi helyzetüket veszélyeztető vállalata felől. A kérdéses berlini cég azonban — úgy látszik — nem veszi komolyan ezt az agitációt, mert most már Berlinben magában is ad ki egy ingyenesen a házba szállított napilapot *Berliner Herald* czím alatt.

Berlinben és külvárosi részeiben jelenleg 1053 hírlap és folyóirat jelenik meg, e közt 47 politikai napilap és 25 kerületi és külvárosi értesítő.

Drága könyv. Bizonyára a legdrágább könyvek egyike az amerikai polgárháború hivatalos története, melyet az Egyesült-Államok kormánya ad ki. A hivatalos kiadvány eddig 477.000 dollárba került, melynek felét a nyomtatási és bekötési költségek emésztették föl. A többi a szerkesztőség lakbérére, fizetésekre és adatok beszerzésére kellett. A nagy mű teljes befejezése még három évet vesz igénybe és ez idő alatt a költségek összege az előirányzat szerint föl fog emelkedni 600.000 dollárra, a mi a mi pénzünkben másfél millió forintnak felel meg. Az egész mű 112 kötetből fog állani és 178 térképet és számos fényképet foglal magában. Eddig 51.000 példányt adtak el belőle.

Amerikai nyomdapaleták. Mult évi becslés szerint a *New-York Herald* szerkesztőségi épülete 950.000 dollár értéket képvisel, a *New-York Times* 775.000 dollár, a *Herald* 600.000-et, az *Evening Post* 550.000-et, a *Tribune* 540.000-et, a *Mail and Express* épülete 550.000-et és a német nyelvű *Staatszeitung* 400.000 dollár. E lapok bevételi forrásai is ehhez hasonló nagyságúak. Így a Chicagóban megjelenő *Tribune* egy hasábot betöltő évi hirdetések után 60.000 forintot vesz be hirdetési díj fejében; a *New-York Herald* pedig körülbelül 80.000 forintot. A *New-York Tribune* 50.000 forintot alul nem fogad el évi reklámokat közlés céljából.

Pályázati hirdetmény.

Alulírott pályázatot hirdetek egy bármilyen, de egyöntetű stílusban szedendő *tánczvizalmi meghívó* szedésére, melynek szövege körülbelül ez:

Meghívó. A füzesgyarmati uri fiatalság 1897. évi február hó 20-án, a Korona-vendéglő nagytermében, a hasznókönyvtár javára zártkörű tánczvizalmat rendez, melyre kívül czímzett urat és becses családját tisztelettel meghívja a rendezőség. (15—20 név.) Belépődíj: személyjegy 1 frt, családjegy 3 frt. Kezdele 8 órakor. Félülfizetések köszönettel fogadjatnak és hírlapilag nyugtáztatnak.

A meghívó kartonja minimum 32 cicero magas és 48 cicero széles, maximum 36 cicero magas és 55 $\frac{1}{2}$ cicero széles (tehát fekvő alak).

Mint hogy az itt bemutatott szöveg csak feltevőlcges, tehát a szedésnél a díszítésre fektetem a fősúlyt.

Bármely öntőde anyagát szabadon választhatja a szedő és krétakartonra 3—5 színben legyen tervezve. Pályadíja 50 korona.

Továbbá pályázatot hirdetek egy papírra nyomandó, lehetőleg rámás szedésű tánczvizalmi meghívóra, a fentebbi szöveggel, 2—3 színben tervezve, 39 cicero széles, 56 magas, tehát álló alakra. Pályadíja 30 korona.

Mindkét meghívóhoz alapnyomatot vagy rajzot (emblemát) is készíthet a szedő.

A pályamunkák rajzai ajánlott levélben, zárt borítékú jellegű levélkével, czímekre küldendő, bezárólag június hó végéig s a pályadíj odaitélésében a *Könyvnyomdászok Szakköre* lesz szíves határozni.

A beérkezett minták visszaküldésére nem vállalkozom, ha azonban megszedésre érdemes találkozik közöttük a pályanyerteseken kívül, ezeket 10—10 koronával jutalmazva tulajdonomra teszem.

A pályanyertes két meghívót exakt kivitelben, saját költségemen egyiket a *Grafikai Szemle*, a másikat a *Magyar Nyomdászoknak* műmellékletül készítem meg, tervezője nevének megjelölésével.

Esetleges tájékozással levélben megkeresésre szolgálak. *Gyoma*, 1897. évi április hó 9-én.

Kner Izidor
könyvnyomdász.

Pályázati hirdetés.

A *Grafikai Szemle* szerkesztősége — a Szakkör választmányának megbízásából — pályázatot hirdet egy olyan *szakcikkre*, amely a *könyv- és folyó (compress) szedést* tárgyalja.

A pályázat föltételei:

1. A cikk terjedelme ne legyen nagyobb, mint a mennyit a *Grafikai Szemlének* hat-hét nyomtatott oldala kitesz.
2. A könnyed és érthető modorban írt és lehetőleg példákkal demonstrált cikk pályadíja *30 korona*.
3. A cikk megírását a Szakkör *irodalmi és szakbizottsága* végzi, amely csakis irodalmi színvonalon álló és helyes technikai fejtegetéssel tárgyalt cikkeknek ítélheti oda a díjat.
4. Döntés esetén a némileg gyöngébb irodalmi színvonalon álló, de a nagyobb technikai tudással bíró cikké az elsőbbség, amely esetben azonban az irodalmi bizottság, vagy esetleg a szerkesztőség azon simításokat végezhet.
5. Az idegen kézzel írott és jelíges levéllel ellátott pályamunkák beküldésének végső határnapja június hó 14-dike. (A 14-diki *postadátummal* ellátott levelek is érvényesek.)
6. A díjat nem nyert pályamunkákat a szerkesztőség egy hónapig megőrzi, amely határidő letelte után úgy azokat, mint a jelíges leveleket is a választmány előtt megsemmisíti.
7. Egyéb dolgokban vagy felmerülhető vitás kérdésekben az együttes bíráló-bizottság szavazattöbbséggel, saját belátása szerint dönthet.
8. A pályamunkákat a fentebb jelzett határnapig a *Grafikai Szemle szerkesztőségébe* (V., hold-u. 7. sz.) kell küldeni.

Budapesten, 1897. február hó.

A *Grafikai Szemle*
szerkesztősége.

HIVATALOS RÉSZ.

MEGHIVÓ.

A *Könyvnyomdászok Szakköre 1897. évi április hó 25-én* (vasárnap) délelőtt pontban 10 órakor, a Kerepesi-út és Klauzál-utca sarkán levő *Karikás-féle* vendéglőben

HAVI FŐLOLVASÓ-ÜLÉST

tart, melyre a kör tagjait tisztelettel meghívja

Budapest, 1897. április hóban *a választmány.*

TÁRGYAK:

Radnai Mihály: Könyvnyomdák berendezéséről.
Folyó ügyek tárgyalása
Szakkérdések benyújtása.
Indítványok.

Az ülés előtt — 9—10 óra között — *Watzulik M. Albin* úr által szedett és a Szakkörnek ajándékozott műszedés-gyűjtemény lesz közszemlére kitéve.

A főolvasó-ülésre oly szaktársakat is szívesen látunk, kik a körnek nem tagjai.

Az 1897. évi márczius hó 21-én tartott hetedik (XV.) évi rendes közgyűlés jegyzőkönyve.

Elnök *Tanay József* néhány bevezető szó kíséretében megnyitja a hetedik évi közgyűlést s egyszersmind kérdést tesz: kívánja-e közgyűlés, hogy a már nyomtatásban megjelent évi jelentést felolvassa a titkár

A jelentés felolvasását senki sem kívánta és így a napirend első pontja helyeslőleg vétetett tudomásul.

Pénztáros jelentésének felolvasása után *Szikora János* azt kérdezi, hogy miért nincsen takarékpénztárba téve a már évekkal ezelőtt létesített 50 forint Gutenberg-szobor-alap, hogy az így legalább a kamatok által szaporodhatna.

Pénztáros előadja, hogy ő azt rögtön a takarékpénztárba adta és azóta folyton kamatozik. E kamatokról — kívánatra — bármikor jelentést tehet.

Gyöngyösi Sándor, a vigalmi bizottság elnöke megjegyzi, hogy a szoboralap az ideai mulatság felülízetéséből is szaporodott 11 frt 50 krral, amely azonban csak már a jövő évi mérlegben lesz kimutatva.

Elnök köszönetet szavaz pénztárosnak buzgó fáradozásáért és indítványozza, hogy most is, mint minden évben, szavazzon meg neki a közgyűlés tíz darab aranyat tiszteletdíj gyanánt. (Általános helyeslés.)

A napirend harmadik a) pontjánál a választmány indítványozza: »Mondja ki a közgyűlés, hogy *Ács Mihály*, boldogult t. elnökünk sirját mindaddig, míg a Kör fennáll, gondozni fogja és minden évben Mindenszentek napján koszorút helyez arra.«

Ez indítványra megjegyzi elnök, hogy azt tulajdonképpen már ideiglenesen elfogadta egy havi ülés is; de végleges és kiható határozatot csakis a közgyűlés hozhat erre nézve.

Az indítványt egyhangúlag elfogadja a közgyűlés.

A harmadik b) pontnál azt indítványozza a választmány: »Mondja ki a közgyűlés, hogy egy nyomdász-kaszinó létesítését óhajtja; e célból bizza meg a közgyűlés az új választmányt, hogy tegye meg a lépéseket és e célból bocsásson ki aláírási íveteket egykoronás tagsági illetékekkel.«

Gyöngyösi Sándor, mint a háromtagú bizottság elnöke, részletesen megkölja a választmány indítványát és hivatkozik a *Grafikai Szemlében* megjelent cikkre is, melyben már körvonalazva volt a kaszinó tervének miként való kivitele.

Elnök megjegyzi, hogy a választmány már május elsejétől óhajtana a magasabb befizetéseket, hogy ez is mintegy fedezetül szolgálhatna a berendezés egy részének törlesztésére.

Hirschkwitz Jónás helyteleníti azt, hogy a választmány ezt a kérdést nem tette már korábban vita tárgyává, hogy ahhoz többen is hozzászólhattak volna. Ő nem ellenzi a havi illeték fölemelését, ha azt a *Grafikai Szemléhez* adandó mellékletekre és pályadíjak jutalmazására fordítják. Majd kifogásolja a *Grafikai Szemle* kiállítását és a választmány indítványa ellenében a következő indítványt teszi:

»Mondja ki a közgyűlés, hogy felemeli a tagsági illetéket, de ezeket pályadíjak jutalmazására, vagy mellékletek díjazására fordítja.«

Schwind Béla alelnök felhossa, hogy miért tette meg a választmány ezt az indítványt, majd számításokat téve, bizonyítja, hogy a választmány csakis úgy és akkor kívánna a kaszinó létesítését, ha ahhoz minden tekintetben meg lenne szereshető az erkölcsi és anyagi garancia is.

Augenfeld Miksa szerint ennél életrevalóbb eszme még nem merült fel a Szakkörben. Elmondja, hogy mily hátramaradottak vagyunk mi nyomdászok társadalmi téren s éppen a társadalmi összetartozandóság szempontjából ajánlja az indítvány elfogadását.

Somlyay Imre is pártolja az indítványt, hogy végre-valahára vége szakadjon az örökös vándor életnek.

Még igen sokan jelentkeztek szólásra és a közgyűlés úgy határozott, hogy csakis a jelentkezésre előjegyzett szónokok beszélhetnek és azután szavazással döntsön a gyűlés az indítványok fölött.

Janovits Ferencz nem tartja az eszmét életrevalónak és éppen azért ellene szavaz az indítványnak.

Krausz Soma is ellene van az indítványnak, mert pár évvel ezelőtt szállította le a Kör a tagsági díjat; tehát nem volna azt most czélszerű újjában felemelni.

Benes Sándor az előtte szólók szavaira reflektálva, igen üdvösnök tartja a választmány indítványát és pártolja is azt.

Rencsisovszky Ferencz nincs ellene a körhelyiség létesítésének, de nem pártolja azt pénzügyi szempontból, mert ő semmiképpen se óhajtja a havi illeték felemelését, éppen ezért indítványozza, hogy a közgyűlés vegye le az indítványt a napirendről.

Még *Hirschkwitz* élt a zárószó jogával, mely után elnök legelsőben is a *Rencsisovszky* indítványát, mint legmesszebbmenőt bocsátotta szavazás alá.

Mivel a szavazásnál a többséget nem lehetett biztosan kivenni, elnök ellenpróbát rendelt el, mely után kitűnt, hogy a többség az indítványnak napirendről való levételét határozza el.

Ezzel a vita véget ért.

Számvizsgálókul *Gang Károly*, *Wollner Simont* és *Schwandlner Lajost* kérte fel a közgyűlés.

Ezután elnök úgy a maga, mint a titkár és a választmány nevében megköszöni a tagok bizalmát, a megbízatást ismét a közgyűlés kezébe teszi le.

Augenfeld Miksa indítványozza: Mondjon a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet a lelépő választmányoknak és az elnökségnek az egész éven át tanúsított buzgó munkálkodásért. (Eljenzés.)

A szavazatszedő-bizottság tagjai lettek: *Spitz Adolf*, *Szalhmáry Lajos*, *Pavlovsky J. Alajos*, *Harsányi János*, *Marlon József*.

E bizottság összeszedte a szavazólapokat és azokat összehasonlítva, a következő eredményt konstataulta: Beadtak összesen 87 szavazólapot, ebből a bizottság megsemmisített ötöt, maradt 82.

Elnök: *Tanay József* (egyhangúlag); alelnök: *Schwind Béla* (73); titkár: *Tichy Ákos* (78); másodtitkár: *Radnai Mihály* (70); pénz

táros: Rencsisovszky Ferencz (58); ellenőr: Plachy Lajos (52); leltárosok: Pamuk Ferencz (58), Román Antal (59). *Választmányi tagok:* Firtinger Károly (egyhangúlag), Gyöngyösi Sándor (76), Pavlovsky J. Alajos (88), Lőrincz Kázmér (88), Bujnovszky Rezső (64), Benkő László (59), Szikora János (57), Major István (59), Grócz Ernő (52), Spitz Adolf (41); *pótagok:* Götz József (85), Gang Károly (34), Mesterházy Sándor (28), Fodor Zsigmond (24), László Dezső (28).

Jegyzőkönyvhiteltesítőül *Krausz Soma* és *Janovits Ferencz* tagtársak kérétek fel.

Radnai Mihály a választmány nevében indítványozza, hogy válaszsza meg a mai közgyűlés a Kőr tiszteleti tagjaiul *Müller Ágoston* urat, a Pesti Lloyd-nyomda felelős vezetőjét és *Schwarz Sándor* urat a bécsi szakiskola aligazgatóját; mindkettőt a Kőrünk iránt tanúsított jóindulatért és a szakmánk előrehaladásában való közremunkálásért.

A közgyűlés zajos éljenzéssel, egyhangúlag fogadta el az indítványokat.

Pénztáros jelenti, hogy *Mayer Rezső* főnök úr Nagybecskerekéről felajánlotta, hogy minden évben 5 forintot küld a Kőr pénztárába. Mayer úr ajánlatát köszönettel veszi a közgyűlés és megjelente pénztáros előterjesztését.

Egy tag arra kéri az új választmányt, hogy máskor nagyobb helyiséget vegyenek fel a Kőr téli mulatságai részére. (Helyeslés.) Több tárgya a közgyűlésnek nem volt. Elnöklő megköszönte a tagok élénk érdeklődését és kérte a jelenlevőket, hogy máskor is, minden alkalommal tanúsítsanak ilyen nagy érdeklődést a Kőr ügyei iránt.

Ezzel a hetedik évi rendes közgyűlést bezárta.

K. m. f.

Tichy Ákos,
titkár.

Kedvezményes jegyek a Vigszínházba. A Vigszínház igazgatósága Kőrünk megkeresésére a következő, igen mérsékelt helyárakat engedélyezte:

Földszinti tárlásszék	IX—XII. sor	80 kr.
»	XIII—XVI. »	70 »
I. Erkély	II—V. »	80 »
I. »	VI—XI. »	50 »
II. » zártszék	I. »	60 »
II. »	II—IV. »	40 »

Bemutatóelőadásokra (premier) is használhatók.

Vasár- és ünnepnapokon nem érvényesek.

A váltandó jegy kelet és ár tintával irandó ki és csak aznapra érvényes, melyre kiállítva lett.

Minden jegyre külön utalvány kell. E kedvezményes jegyek váltásához szükséges utalványok *darabonként egy krajczárért* kaphatók *Weinberger Dezső* (Fránklin), *Pamuk Ferencz* (Athenaeum), *Tichy Ákos* (Pesti részvénytársaság), *Wagner Rezső* (Államnyomda), *Káhn Sándor* (Légrády), *Novitzky N. László* (anyaegylet) uraknál és *Rencsisovszky Ferencz* szakköri pénztárosnál (VII., Kerepesi-út 64. III. 32).

Figyelmeztetés. Esetleges visszaélések elkerülése végett a *vigszínházi utalványokat* (darabonként 1 krért) ezután csakis a *havi nyugta felmutatása mellett* kaphatják a Szakkör tagjai. Egy-egy tag egyszerre legfeljebb *csak öt utalványt vehet.*

Tisztelettel kérjük a t. házipénztáros urakat, hogy a tagsági díjak beszédésénél a lehető legnagyobb szigorú és buzgóságot fejtsék ki. (A ki két hónappal hátralékban van, az nem kap Grafikai Szemlét.) A beszédett tagdíjakat az üzletben alkalmazott összes szakköri tagok névjegyzékének kíséretében, tekintet nélkül arra, hogy fizettek-e vagy sem mindnyájan, küldjék direkte vagy *postán*, vagy pedig *Wolf Antal* egyleti küldöncz útján *Rencsisovszky Ferencz* szakköri pénztároshoz (VII., Kerepesi-út 64., III. 32.) lehetőleg minden hó 12—15-ig.

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy mindennemű *kondícióváltást*, úgy az *abba való be-*, mint *kilépést haladéktalanul* adjanak tudtul a Kőr pénztárosának, mert csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a czélra egy egyszerű levelezőlap.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat tárlatára a Szakkör tagjai részére 22 kros kedvezményes jegyeket szerzett (melyek minden alkalommal érvényesek). E jegyekkel a tárlat egész napon át, este villamos világítás mellett is, megtekinthető. E jegyek kaphatók *Rencsisovszky Ferencz*nél (VII., Kerepesi-út 64., III. em. 32.), a déli órák alatt, *Tichy Ákos*nál (Részvénytársaság) és *Novitzky N. László*nál az anyaegylet helyiségében.

Erdélyi M. cs. és kir. udvari fényképész (Budapest, Erzsébet-tér 18. sz.) Szakkörünk tagjainak fényképek készítésénél a következő kedvezményeket adja:

6 db. vizit fénykép	3 frt, 12 db. 5 frt.
6 » kis Makart »	7 » 12 » 12 »
6 » kabinet »	8 » 12 » 13 »
6 » Makart »	10 » 12 » 18 »

A midőn e kedvezményt Kőrünk tagjainak figyelmébe ajánljuk, egyben tudomásul adjuk, hogy a tagság mindenkor az utolsó havi nyugtával igazolandó.

A KIADÓHIVATAL ÜZENETE.

Reklamációkat csakis a hónap végéig vesz figyelembe a kiadóhivatal. Egy vagy több hónapról előbb reklamált számokat példányonként 20—20 krért küldünk el előfizetőinknek. Mutatványszámokat senkinek sem küldünk.

A lap papirosa a hermaneczi papirgyárból. — Szövegbetű az Első Magyar Betűöntőde-Részvény-Társaságtól.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a Könyvnyomdászok Szakköre.

Felelős szerkesztő TANAY JÓZSEF. Főmunkalásr FIRTINGER KÁROLY.

Kitüntette a császári sas használati jogával.

Kitüntetések: Bécs, Berlin, Páris, Nürnberg, M. m. Frankfurt.

Szállít — hosszú időn át szerzett gyakorlati tapasztalatok alapján — a legrövidebb idő alatt **teljes könyvnyomdai berendezéseket** nagy és kisszabású üzletek részére, **szép-vágású betűkkel, körzetekkel, mindenféle gépekkel és berendezéssel felszerelve. Nagy választék idegennyelvű betűkben.**

Méltányos feltételek. — Szólid kivétel.

• TELEFON 181 •

Luxuspapírok.

MOIRET F. ÖDÖN

PAPIRNAGYKERESKEDÉSE
ÉS GYÁRI PAPIRRAKTÁRA

Budapest
V., Báthory-utca
20. sz.

Itatóspapírok.
Lemezek és fénylemezek.
Kartonpapírok stb.

Mindenféle
író-, fogalmazó-, okmány-,
nyomtató-, illusztrációs-
és rajzpapírok raktára.

Szines . .
papírok.

A Zágrábi Papírgyár-Részvénytársaság
egyedüli magyarországi elárulója.

Wörner J. és Társa
Gépgyára és Vasöntödéje Budapesten

KÉSZIT:

Egyszerű gyorsajtókat, 2 vagy 4 festék-
dörzsölő hengerrel.
Kétszint nyomó gépeket, 2 festékszerke-
zettel, 2 vagy 4 festékdörzsölő hengerrel.
»Hungaria« akezdensz-gyorsajtókat.
Tégelynyomású gyorsajtókat.

Önműködő késkészörülő-gépeket.
Aranyozó-, dombornyomású- és kivágó-
sajtókat.
Csomagoló- és simítóajtókat.
Papírvágó- és papírfúró-gépeket.

Könyomdai gyorsajtókat.
Könyomdai kézisajtókat.
Tömöntődei berendezéseket.
Transzmisszió-telepeket.

Körforgású nyomógépeket
újságok, könyvek és illusztrált mű-
vek egy- és többszinbeni nyomására,
tökéletesbitett tölésér- és körbenforgó
készhajtogató készülékkel.

Használt gyorsajtók
alaposan kijavítva és átalakítva, jóállás mellett jutányos árért eladók.

Államilag kedvezményezett

ELSŐ MAGYAR KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKGYÁR.

47.004. és 53.406.
sz. osztrák-magyar
szabadalmak.

Kurzweil János és Fia

Kitüntette:
Temesvár 1891.
Philippopol 1892.
Orsz. Ipar-Egyes.
1892.

GYÁR:

IX. ker., Márton-uteza 19.
Vendel-uteza 17.

Budapest

IRODA ÉS RAKTÁR:

V. kerület, Hold-uteza
23. szám.

Készít legjobb minőségű

ujság-, mű-, illusztráció-, díszmű- és mindenféle színes festéket.

KOROMÉGETÉS.

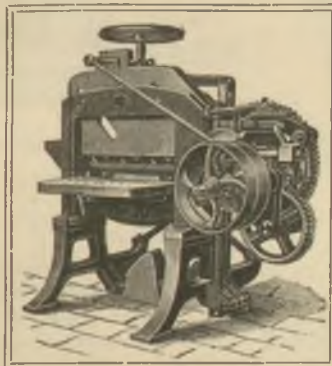
KÉNCZÉK. BRONZOK.

Telefon 270.

Patent gelatin-hengeranyag.

Szedősorzó igazítható fessítővel, szabadalmazott saját találmány.

Papírvágógép.

Különlegesség 1855 óta

GÉPEK

a papíripar

minden ágazata részére.

✱

700 munkás!

✱

A gyár évenként 3700
gépet készít.

KRAUSE KÁROLY gépgyára
LIPCSÉBEN.

Raktáros és képviselő: **DESSAUER ÉS MÁRKUS** Budapest, Lézár-uteza 13.

Szám	Vágóhossz- szélesség		Árak		Ünpréslő	Vágómutató	Gyornaság- nyerég
	cm.	Vágómagas- ság	kézi hajtásra	mótor- hajtásra			
AB	50	18	425	550	150	100	80
AB a	55	18	485	610	160	105	80
AC	60	14	575	700	175	110	85
AC a	65	14	650	775	185	115	85
AD	71	17	740	865	200	120	90
AD a	76	17	825	950	220	125	90
AE	83	18	950	1075	240	125	95
AE a	91	18	1050	1175	250	130	95
AF	95	19	1150	1275	260	135	100
AF a	100	19	1250	1375	280	140	100
AG	108	20	1400	1525	315	145	105
AG a	118	20	1500	1625	325	150	105
AH	120	21	1600	1725	340	155	110
AH a	140	21	1950	2075	365	180	115
AJ	180	22	2275	2400	390	180	120
AZ	210	17	—	4700	500	200	—

Beleértve két jóminőségű kést, két vágó-
léczet, csavarkulcsot és olajkannát.

Ismételadónak engedmény.

Diszes
Bekötési táblák
(kék és piros színben)

lapunk 1896. és előbbi évfolyamaihoz
67 krajezárért rendelhetők meg la-
punk kiadóhivatalában. — A vidéki
megrendeléseket két héten belül ex-
pediáljuk el.

ELSŐ MAGYAR
Könyvnyomdai Szakasztalos
BÖLE JÓZSEF
BUDAPEST, VIII. Vas-u. 7. vagy Stáhly-u. 1.
Elvállal mindennemű
épület- és butorasztales-munkát.
*Javítások elfogadtatnak és pontosan
eszközölletnek.*

Könyv- és könyvnyomdai
festékek gyára.

WÜSTE F.
— BÉCS —
I., Kolowratring 9. szám.

GYÁRT: Fekete és színes, kő-
és könyvnyomdák részére,
valamint réznyomáshoz szük-
séges mindennemű és színű
festékeket,
hengeranyagot
és
firniszt.

GYÁR
Klein-Schwechaton
(Bécs mellett) van.

Könyv- és könyvnyomdai festékgár

Schiff, Srpek
KÖZPONT:
BÉCS & Comp.
I., Lothringerstrasse 3.
Koromégetés Kenczefőzés
Hengeranyag.
A gyártmányok védjeggyel vannak
ellátva.
A cég budapesti
kizárólagos képviselője és raktára
BUDAPEST
VII. ker., Dohány-utca 10. szám.
TELEFON 69-83.

KALMÁR LAJOS

Figyelmeztetés.

A nyomdáknban a hengerek át- és újjáöntése gyakran szükségessé válik, miért is bátorkodunk a t. nyomdatulajdonosoknak legkitünőbbnek elismert hengeranyagainkat a következő árak mellett ajánlani:

»Austria« extra kgrja	1 fnt	80 kr.
» prima »	1 »	50 »
»L« hengeranyag »	1 »	25 »

Fenti árak franko házhoz szállítva értendők. — Bátorkodunk a t. nyomdatulajdonosok becses figyelmét különösen »L« hengeranyagunkra felhívni, mely úgy kitűnő minősége, mint olcsó ára által előszeretettel használtatik.

Mintákkal bármikor kívánatra díjmentesen szívesen szolgálunk.

Nagy választékot tart a legkülönbözőbb
célszerű és divatos

Könyv- és Czimbetűkből.

Elvállal igen jutányos áron egész
nyomdai berendezéseket.

FISCHER ÉS MIKA

BETŰ- ÉS TÖMÖNTŐDE

Budapest, VI., Révay-utca 6. sz.

Folytonos készletben tart szerb és héber
betűket, körzeteket és kizárásokat, nyom-
dai szerelvényeket, betűszekrényeket és
állványokat, a leggyorsabban készítve és
legjobb minőségben kiállítva.

Ajánlja szabadalmazott
nyomdai vonalzó-berendezést

táblázatszedésekhez.

Egy oktáv-garnitúra ára 10 frt.

Cs. és kir. szab.

HERMANETZI PAPIRGYÁR

— **RAKTÁRA** —

Budapest, V. ker., Arany János-utca 8. sz.

(Alapított 1829. évben).

Levél-, könyv-, nyomda-, boríték-,
író-, karton-, rajz-, csomagoló- és
göngypapírok.

Merített író-, okmány- és könyvpapírok.

Másoló-, selyem- és virág-selyempapírok.

Itató-, szűrle- és mindennemű
merített nyomdapapírok.

Mindennemű lemezek stb. Papírzacskógyár.

Géplevélboríték * Gyászlapok

Névjegy-karton

Gyári főraktár Magyarország részére:

GOLDZIEHER GÉZA

BUDAPEST

V. kerület, Arany János-utca
20. szám alatt.

A MYRTLE MARK kapható minden papírkereskedésben.

Legjobb és legkitünőbb
minőségű

Papíráruk.

GESCHÜTZT.

Myrtle
Mark

DEPOSÉ.

Első Magyar

Betüöntőde-Részvénytársaság

Telefon 450

VI. ker.
Dessewffy-utca
32. szám.

Budapesten

Ólomzárqyártás

Mechanikai műhely

EGÉSZ NYOMDAI BERENDEZÉSEK

jutányosan és gyorsan foganosittatnak.

Folyton dús raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

Könyv- és Czimbetükben

továbbá

Körzetek, Rézléniák és

✻ ✻ ✻ Kizárásokban

a legkülönfélébb

ÉKITMÉNYEK

és egyéb

nyomdai felszerelvényekben.

RÉZLÉNIAGYÁRTÁS

TÖMÖNTŐDE ✻ GALVANOPLASZTIKA

BÉLYEGZÓMETSZÉS

E lap szövege az öntőde betűivel nyomott.

TŐ TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

BIROSÁGI ÜZLET.

NYELV.

Mérlegszámla 1896. december 31-én.

TEHER.

	forint	kr.
zött tőkepenztek takarékpénztárak és bankok	9,930,246	23
Magyar földhitelintézei 4 ¹ / ₂ %-os záloglevelek á 99- = 2,035,341 frt — kr.		
Pesti magyar kereskedelmi bank záloglevelek ... á 100- = 730,000 " — "		
Magy. földhitelint. 4 ¹ / ₂ %-os talajjavítási szabály. záloglevelek á 97- = 679,000 " — "		
Magyar francia biztosító részv. társaság részvények ... á 100- = 793,800 " — "		
Bécsi biztosító-társasági részvények ... á 245- = 296,205 " — "		
Pesti Lloyd társ.		
Részvények ... á 100- = 15,600 " — "		
Értékpapírok után az év végéig es kamatok 30,821 " 90	4,580,567	99
Átírt, visszleszámitolt és egyéb váltók	912,143	26
Állami kassza	650,000	—
Állami házak jelzálog-kölcsön számla	485,000	—
Állami adások:		
Állami kassza és maradványok a képviselősegeknél	794,520	38
Állami kassza idegen biztosító intézeteknél	221,236	42
Állami kassza osztály folyó számlán	200,347	81
Állami kassza pénzkészlet	34,996	76
Összesen	10,839,058	85

Részvényalaptőke: teljesen befizetett 2000 egész részvény á 1000 forint . . . 2,000,000 frt — kr.		
Részvényalaptőke: teljesen befizetett 2000 fél részvény á 500 frt 1,000,000 > — >	3,000,000	—
Társasági tartaléktőke 3,000,000	—	—
Külön tartalék*) 600,720	80	—
Tűzbiztosítási díjtartalék készpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül 2,000,000 > — >		
Szállítmány biztosítási díjtartalék készpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül 20,000 > — >	2,020,000	—
Tűzbiztosítási függő károk tartaléka 118,120	63	
Szállítmány biztosítási függő károk tartaléka 13,353	41	
Különféle hitelezők 441,167	53	
Előbbi évekről eddig fel nem vett osztalékok 2,828	—	
Első magyar ált. biztosító-társaság Lévy-alap 84,935	81	
Első m. ált. biztosító-társ. «Ezredéves alapítvány» 30,900	—	
Tisztviselők nyugdíjalapja 537,245	32	
Életbiztosítási osztály folyó számlán 233,423	65	
1896. évi nyereség 756,363	70	

*) A külön tartalék az 1896. nyereségből 701,096 frt 14 krra emelkedett.

	forint	kr.
Összesen	10,839,058	85

TŐ TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

NYELV.

Mérlegszámla 1896. december 31-én.

TEHER.

	forint	kr.
26,897,407 frt 54 kr. ugyanis:		
Kor. n. é. m. k. 4 ¹ / ₂ %-os koronáj. 99 frt 25 kr-ával	49,625	—
nyí m. k. 4 ¹ / ₂ %-os aranyj. 122 frt 25 kr-ával	41,198	25
frt-nyi m. földhitelintézet 4 ¹ / ₂ % zálogl. 99 ¹ / ₂ frt-ával	6,571,125	—
frt-nyi magyar földhitelintézet 4 ¹ / ₂ %-os talajjavítási szabályozási záloglevelek 97 frt-ával	6,044,652	—
Kor. n. é. m. földh.-int. 4 ¹ / ₂ %-os kor. zálogl. 99 frt-va	701,910	—
nyípesti m. keresk. bank 4 ¹ / ₂ %-os zálogl. 100 frt-val	218,000	—
pesti m. kereskedelmi bank 4 ¹ / ₂ %-os közszéki		
bn kötvénnyel 100 frt-ával	68,000	—
kisbirt. orsz. földh.-int. 4 ¹ / ₂ %-os zálogl. 100 frt-val	101,000	—
csibirt. orsz. földh.-int. 5 ¹ / ₂ %-os zálogl. 100 frt-ával	95,000	—
m. orsz. közp. t.-pénzt. 4 ¹ / ₂ %-os zálogl. 100 frt-ával	144,000	—
nyí e. bp. f. v. t.-pénztár 4 ¹ / ₂ %-os zálogl. 100 frt-val	542,000	—
nyí magy. jelzálog-hitelbank 4 ¹ / ₂ %-os nyereség- ln kötvénnyel 12 ¹ / ₂ frt-ával	31,600	—
nyí m. jelz.-hitel-bank 4 ¹ / ₂ %-os zálogl. 100 frt-ával	281,000	—
frt-nyi Bpest f. v. t. 4 ¹ / ₂ %-os kölcsönkötv. 100 frt-ával	2,480,200	—
frt-nyi m. k. államv. ezüstközl. 4 ¹ / ₂ %-os kötv. 100 frt-val	1,693,500	—
nyí m. k. kel. v. államk. 5 ¹ / ₂ % aranyk. 5 ¹ / ₂ v. 120 frt-val	117,120	—
nyí m. k. 4 ¹ / ₂ %-os földterherment. kötv. 97 ¹ / ₂ frt-ával	195,304	50
frt-nyi m. k. italm. jogkártya 4 ¹ / ₂ %-os kötv. 100 frt-val	6,000,056	—
sz.-brezovai és piski v.-hunyadi vasutl. oia. kötv.	1,007,408	14
nyí egyesített államadósság 4 ¹ / ₂ %-os papírj. áradék — november lejár) 101 frt 50 kr-ával	86,540	—
re 70 c. olasz 5 ¹ / ₂ %-os járadék és kamatai	216,924	65
oportok értékpapírjai: 50,250 frt-nyi magy. kir. ési jogkártya 4 ¹ / ₂ %-os kötvények 100 frt-val	50,250	—
sed. kamat. és elszám. pénzküldemények	168,904	14
őlcsonók	202,435	65
őlcsonók	8,047,604	—
t. kötvény-kölcsönök	8,635	09
tartozása folyó számlán	233,423	65
őügynökségek és mások tartozásai	720,844	67
Összesen	31,079,255	04

Díjtartalék 30,137,464	61	
levonva a viszontbiztosítási díj-tartalékok 587,080	62	
Biztosítási alap 188,911	31	
Kiházasítási tőkék nyeresége 535,434	15	
Függőben lévő károk és díjvisszatérítések tartaléka 219,325	09	
Függőben lévő kiházasítási tőkék tartaléka 230,905	60	
Díjleszállításokra vonatkozó nyereségek tartaléka 344	77	
Tulélési csoportok számlája 51,346	46	
Előre fizetett díjak 1897—1898. évekre 1,941	78	
Fel nem vett nyereségek 1895. évről 146	09	
Kisorsolt biztosítások tartaléka 17,000	—	
Viszontbiztosító intézetek és mások követelése 1896. évi nyereség 217,389	74	

	forint	kr.
Összesen	31,079,255	04

TŐ TÁRSASÁG:

Szende Károly, a központi könyvezés főnöke.

gróf Zichy Nándor.

báró Schosberger Zsigmond,

zülteknek és azok egyes tételeit a fő- és segédkönyvekkel teljesen megegyezőknek találtuk.

Kaczvinszky János, életbiztosítási könyvivő

TŐ TÁRSASÁG:

László Zsigmond,

Szítányi Izidor.

Beit & Co

Druckfarben-Fabriken

früher
Beit & Philippi
HAMBURG

A cég készít fekete és színes
Könyv- és könyvmdai festékeket
Hammonia hengeranyagot
KENCZÉKET.
Vezérképviselet és gazdagon felszerelt raktár

MÜLLER TESTVÉREK BUDAPEST, Főraktár és iroda: V. ker., Bálvány-utca 11. sz.

Betüöntőde

Rézlónia- és Rézbetü-gyár

Numrich A. és Tsa, Lipcse

Ujjonnan való berendezések és átöntések a legrövidebb idő alatt.

Előnyös fizetési feltételek.

Tömöntőde
Véső-intézet
Galvanoplastika
Nyomda-berendezések raktára.

Dúsan felszerelt raktár:

Betükből
Körzetekből
Vignettákból
Sarkokból stb.

Résből készült ajdonságok:
Műszedés-körzet
Réz-alapnyomat.

Ujjonnan-kezes
Racco-betü
Orpheus-curatio
Reklam-curatio
Amerikai-nyomtatás
Ej-Gothick
Kereslet-nyomtatás

MAGYAR

NYOMDÁSZOK

1897. XII. évfolyama.

ÉVKÖNYVE

Szerkeszti:
TICHY ÁKOS

Ára szép vászonkötésben helyben 60 kr., vidékre 67 kr., ajánlott küldéssel 82 kr.

Mindenki, a ki az Évkönyvet megveszi,
a Magyar Állam
Nyomdászati-Történelmi
Térképét

50, vidékre 57 krajczáros kedvezményes árban kapja meg.

KAPJÁTÓ

A GRAFIKAI SZEMLE

KIADÓHIVATALÁBAN

BUDAPEST

Hold-u. 7. szám alatt.

Schriftgiesserei

Művészi kivitelű vignetták.
Szilárd alkatú betüanyag.
Kítünő ajánlatok.

Dús választék
a legjobb minőségű és díszes kivitelű,
mélyvágású modern betüöntődei
gyártmányokból.

Bauer & Comp.

Főüzlet:

Stuttgart

Érdeklődőknek készséggel
szolgálunk ujjonnan megjelent, dűstartalmú
mintakönyvünkkel.

Fióküzlet:

Düsseldorf